III, 176-17 ;

sayramlan — = su azalmak, sığ bir hal almak, su bir az çekilmek.
III, 205-26 ;
— **dı** III, 205-23 ;
— **ur** III, 205-26 ;

sayraş — = sayıklar gibi konuşmak ; ötüşmek.
III, 194-23 ;
— **dı** III, 194-7, 194-10 ;
— **dılar** III, 194-7 ;
— **ur** III, 194-23 ;
— **ıp** III, 194-16 ;

sayrat — = çok söyletmek.
II, 357-17 ;
— **tı** II, 357-15 ;
— **ur** II, 357-17 ;

sazınçı taşı = alçı taşı.
III, 375-11 ;

seçe = serçe kuşu (Oğuzca).
III, 219-5 ;

seçiş — = saçmakta yardım ve yarış etmek.
II, 92-12 ;
— **di** II, 92-10 ;
— **ür** II, 92-12 ;

sedret — = seyrek hale getirmek, seyretmek.
II, 332-13 ;
— **ti** II, 332-2, 332-9 ;
— **ür** II, 332-13 ;

sedhre — = incelmek, seyremek, seyrekleşmek ; elbise erpimek.
III, 277-20 ;
— **dı** III, 277-16, 277-18 ;
— **r** III, 277-19 ;
— **miş** III, 167-7 ;

sedhrek (g) = seyrek. *Krş. : Caf., T. T., An. İnd.* — *sedreksiz = seyreksiz, sık olan, seyrek olmıyan.*
I, 477-28 ;
— **i** I, 384-12 ;
— **böz** = seyrek bez.
I, 477-28 ;
— **kapuğ** = parmaklıklı kapı.

I, 478-1 ;

sedhreş — = seyrekleşmek.
II, 211-20 ;
— **di** II, 211-14, 211-16 ;
— **ür** II, 211-20 ;

sefinç = memnun olma, sevinç. *Bk :* **sewinç.**
— **siz** III, 377-2 ;

segirt — = seğirtmek, koşturmak. *Bk : Düzelt :* **sekirt —.**
— **ti** II, 274-23 ;
— **sün** III, 429-3 ;

segre — = seğirtmek. *Bk :* **sekri —,** *Düzelt :* **sekre —.**
— **lim** I, 142-15 ;

segriş — = seğrişmek, koşuşmak ; seğirtmekte yardım ve yarış etmek. *Bk : Düzelt :* **sekriş —.**
— **di** II, 225-12 ;
— **ür** I, 214-19 ;

sekirt — = seğirtmek ; koşturmak. *Bk :* **segirt —.** *[Rad., Alt., Tel., Leb., Küw., Şor.]. Krş.: Rad., Uyg., Kr. — segirt —.*
III, 431-24 ;
— — III, 432-4 ;
— **ti** II, 274-24 ;
III, 431-22 ;
— **ür** III, 431-24 ;
— **sün** III, 429-3 ;

sekit — = sektirmek.
II, 310-3 ;
— **ti** II, 310-1 ;
— **ür** II, 310-2 ;

sekiz = sayıda sekiz. *Bk :* **sekkiz.** *[Rad., Kom., Çağ., Kar., Kr. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man. ; Müh. ; İd., Hou.].*
I, 365-14 ;

sekiz on = sayıda seksen. *Bk :* **seksün.** *[Caf., P. P.].*
I, 437-21 ;

sekkiz = sayıda sekiz. *Bk :* **sekiz.**
I, 365-14 ;

sekre — = seğirtmek. *Bk :* **sekri —, segre —.** *[Rad., Çağ. ,D. Tür.].*
— **lim** I, 142-15 ;

sekri — = seğirtmek. *Bk :* **sekre —, segre—.** *[Rad., Çağ. ; İd.].*

III, 281-17 ;
— **di** III, 281-15 ;
— **r** III, 281-17 ;
— **yü** I, 354-24 ;

sekriş — = seğrişmek, koşuşmak ; seğirtmekte yardım ve yarış etmek. *Bk :* **segriş —.**
— **di** II, 225-12 ;
— **ür** I, 214-19 ;

sekrit — = sıçratmak, atlatmak.
II, 333-8 ;
— **ti** II, 333-2, 333-5 ;
— **ür** II, 333-8 ;

seksün = sayıda seksen. *Bk :* **sekiz on.** *Krş. : Rad., Çağ., Taran., Kr., Kom., Kg., Kkg., Sag. ; Müh. ; İd., Hou. — seksen.*
I, 437-21 ;

sekü = dükkân ; seki. *Krş. : Rad., Kaz. ; Rab. — seki.*
III, 230-12 ;

sem = ilâç (yalnız kullanılmaz, **"em„** ile birllkte gelir). *Bk :* **samla—.**
III, 157-7 ;

em—=ilâç.
I, 407-28 ;
III, 157-7 ;

semiz = semiz. *Bk :* **semüz.** *[Rad., Kg., Kom., Kar. ; Caf. ; Müh. ; İd., Hou.]. Krş. : Rad., Uyg., Tel., Alt., Küw. — semis.*
I, 365-16 ;
— **lik** = semizlik.
I, 507-22 ;

semri — = semirmek. yağlanmak. *[Rad., Uyg., Taran. ; İd.]. Krş. : Müh. — semir —.*
III, 281-21.
— **dı** II, 365-26, 365-27 ;
III, 281-19 ;
— **r** III, 281-21 ;

semriş — = semizleşmek.
II, 213-19 ;
— **di** II. 213-16 ;
— **ür** II, 213-18 ;

semrit — = semirtmek. *[Rad., Uyg., Taran.].*
II, 333-17 ;

— **tı** II, 333-15 ;
— **ür** II, 333-17 ;

semürgük = bülbüle benzer bir kuş (Balasagun dilince).
II, 290-3, 290-7 ;

semüz = semiz. *Bk :* **semiz.** *[İd.].*
I, 285-13 ;

sen = sen (Oğuzlarda büyüklere karşı "siz„ yerinde). *[Rad., Bü. D.; Caf., USp.; Müh.; İd.].*
I, 43-6, 74-19, 126-3, 134-13, 339-16, 353-2, 365-19, 403-13 ;
II, 167-25, 204-16, 347-5 ;
III, 26-17, 124-4, 124-6, 138-27, 173-5, 179-21, 207-22, 208-4, 233 24, 234-2, 256-20, 349-4, 357-23, 440-20 ;
— **de** III, 147-22, 154-2, 367-8 ;
— **den** I, 529-5 ;
III, 178-14 ;
— **i** I, 36-13, 79-23, 207-11, 281-7, 412-21 ;
II, 185-16 ;
— **inğ** I, 76-3, 87-12, 110-9, 391-15, 462-3 ;
II, 40-19, 42-23, 69-6, 69-9 ;
III, 145-20, 214-20, 214-21, 222-1 ;
— **siz** III, 131-22 ;

senğeç = fındık gibi küçük ve tatlı bir elma. *Bk : Düzelt :* **senkeç.**
III, 381-14 ;

senğek = su içilen testi ; ağaçtan oyulmuş su kabı (Oğuzca).
III, 367-1 ;

sengil = insanın yüzünde çıkan siyil, ergenselik ; yüzde olan çiğit hastalığı.
I, 483-1 ;

senğir = dağ çıkıntısı, dağ burnu; her hangi bir duvarın ucu. *[Rad., Alt., Tel., Küw., Çağ., Kom., Kg., Kkg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd.; İd.].*
III, 362-19 ;
— **inğe** III, 360-3 ;

senğregü at = engi hastalığına tutulmuş olup burnundan irin gibi sümük akan at.
III, 387-13 ;

senğregü = her zaman burnundan sümük akan çocuğa sövmede kullanılan kelime.

II, 123-8;
— **di** I, 196-2;
II, 123-6;
— **ur** II, 123-8;

serin = sabretmek. *[Rad., Uyg.; Caf., Man., U.; Müh.].*
— — II, 167-6;
— **gil** II, 167-10;
III, 233-15;

seringüle — = buz ve benzeri şeyler üstünden kaymak. *Bk:* **sarınğula —.**
III, 410-4;
— **di** III. 409-26;
— **r** III, 410-3;

serk = saksı ve saksı kırıkları.
I, 353-14;

serker = haydut, yol kesen (Karlukça).
I, 457-10;

sermet — [*] = bir şeyi sudan ayırıp çıkartmak, süzdürmek. *Bk:* **sar-mamış, sarmal —, sarmaş —, sarmat —.**
II, 349-20;
— **ti** II, 349-15, 349-17;
— **ür** II, 349-20;

serü = evlerde üzerine eşya konan raf.
III, 221-14;

sesin — = niyetlenmek, hazırlanmak; -at- bağından çözülmek üzere olmak. *-Yalnız ikinçi anlam için- Bk:* **seş —, seşil —, seşlin —, seştür —, seşü —, seşük.**
II, 152-12;
— **di** II, 152-8;
— **ür** II, 152-12;

seş]— = çözmek. *Bk:* **şeş —.** *Krş.: Rad., Şor., Taran.* — *şeş* —; *Rad., Sag., Koy.; Caf., U.* — *ses* —.
II, 14-4;
— **dı** II, 13-27;
— **er** II, 14-4;

seşil — = çözülmek; ayrılmak. *Krş.: Rad., Kg.* — *şeşil* —.

---

[*] Basma nushada « سرمتاك » şeklinde olan bu kelime, Yazma nushada hem « ق » ile kalın hem « ك » ile ince okunacak surette yazılmıştır. Düşünüle. B. A.

II, 124-13;
— **di** II, 124-9;
III, 102-18;
— **ür** II, 124-13;
— **gen** = daima çözülen.
I, 524-1, 525-20;

seşlin — = çözülmek, bağından boşanmak.
II, 247-13;
— **di** II, 247-11;
— **ür** II, 247-13;

seştür — = çözdürmek. *Bk:* **şeştür**—. *Krş.:Rad.—şeştür—.*
II, 185-1;
— **di** II, 184-28, 187-10;
— **ür** II, 185-1;

seşü — = gevşemek, çözüleyazmak.
III, 267-13;
— **di** III, 267-11;
— **r** III, 267-13;

seşük = çözük, çözülmüş.
I, 390-1;

sew — = sevmek. *[Rad., Çağ., Uyg., Kr.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., Man.; Müh.; İd.].*
II, 15-21;
— **di** II, 15-20;
— **er** II, 15-21,
III, 385-6;
— **er sen** III, 361-1;
— **mes** II, 15-23;
III, 175-2;

sewin — = sevinmek. *Bk:* **sewün**—. *[Rad., Çağ., Kr.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U.; Müh.; İd., Hou.].*
— **di** I, 12-11;
— **ür** II, 268-20;
III, 87-26, 87-27, 159-12;
— **elim** I, 100-9, 142-17;
— **üp** I, 285-14;
— **me** II, 167-14;
— **menğ** I, 419-11;

sewinç = sevinç. *Bk:* **sefinç.** *[Rad., Kr.; Caf., T. T., An. İnd.,*

Man., U.; Müh.].
I, 12-11;
III, 373-17, 373-19, 374-6;

sewiş — = sevişmek. *[Rad.].*
II, 102-12;
— **di** II, 102-10;
— **ür** II, 102-12;

sewre — = seyremek. *Bk:* **sawra—, sawrı—.**
— **di** I, 103-2;

sewrit — = eşyayı boşaltmak, işi bitirmek ve işten vaz geçirmek.
II, 333-1;
— **ti** II, 332-24, 332-27;
— **ür** II, 333-1, 335-5;

sewtür — = sevdirmek. *Krş.: Rad.— sewdir—.*
II, 185-19;
— **di** II, 185-16;
— **ür** II, 185-18;

sewük = sevgili, sevilen. *[Rad., Çağ., Uyg.; Caf., Man.].*
I, 94-2, 390-2;
— **lük** = sevgi.
II, 172-10;
— **süz** = sevgisiz.
II, 250-2;

sewün — = sevinmek. *Bk:* **sewin —.**
II, 153-3;
— **di** II, 153-2;
— **ür** II, 153-3;
— **megil** II, 153-7;

seyş = ödenek. *Bk:* **sayış.**
III, 126-1, 126-2;

sézik = seziş, sezme. *[Rad., Kg., Tel.]. Krş.: Rad., Kaz.; Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man. — sizik; İd. — siz — = sezmek.*
I, 408-21;
II, 152-4;

sézik — = sezmek.
II, 117-24;
— **tim** II, 117-22;
— **er men** II, 117-24;

sezin — = sezinmek, sanmak. *Krş.: Caf. — sizin —.*

II, 152-7 ;
— **di** II, 152-4 ;
— **ür** II, 152-6 ;
— **meñğ** I, 419-10 ;

sı — = kırmak ; bozmak ; yenmek, galebe etmek. *[Rad., Uyg., Kr., Sag., Kaç. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., Man.].*
III, 249-5 ;
— **dı** I, 282-14, 382-8 ;
III, 249-2, 249-4 ,
— **r** III, 249-5 ;
— **ma** I, 473-1 ;

sıbızğu = düdük, boru. *Bk :* **sıbuzgu.** *Krş. : Rad., Kaz. ; Müh. ; İd., Hou. — sıbızgı.*
I, 217-20, 246-24, 489-5 ;

sıbuzgu = düdük, boru. *Bk :* **sıbızgu.**
I, 176-7 ;

sıç — = sıçmak. *[Rad., Kr. ; Müh. ; İd.].*
II, 4-29 ;
— **dı** II, 4-28 ;
— **tımız** I, 343-27 ;
— **ar** II, 4-29 ;
— **gak** = sıçırgan, sık sık sıçan.
I, 470-19 ;

sıçgan = sıçan, fare. *[Rad., Uyg., Kaz. ; Caf. ; Müh. ; İd.].*
I, 75-18, 345-24, 409-10, 438-13, 438-14 ;
II, 263-22 ;
III, 263-5, 267-18, 282-19, 412-11 ;
— **yılı** = Türklerin onikili yıllarından biri.
I, 345-27, 438-21 ;

sıçıt — = sıçırtmak.
II, 300-7 ;
— **tı** II, 300-5 ;
— **ur** II, 300-6 ;

sıçtur — = sıçırtmak. *Krş. : Rad. — sıçtır —.*
II, 184-5 ;
— **dı** II, 184-3 ;
— **ur** II, 184-4 ;

sıdırgak = çatal tırnaklı olan sığır, geyik gibi hayvanların tırnakları.
I, 502-16 ;

sıdrım = sırım (Oğuzca). *Bk :* **sıdhrım.**
I, 485-8 ;
— **ışlığ er** = işlediği işı bitiren, başkasına bırakmıyan adam.
I, 485-8 ;

sıdrış — = sıyırmakta, kar kürümekte yardım etmek. *Bk :* **sıdhrış —.**
II, 211-24 ;
— **dı** II, 211-21 ;
— **ur** II, 211-24 ;

sıdhığ = kaftanın göğse kadar olan iki eteğinden birisi. *Bk :* **sidhig.**
[Rad., Alt., Tel., Leb., Şor., Sag.].
I, 374-8, 374-9, 389-9 ;

sıdhığ = dış etleri arasındaki açıklık. *Bk :* **sıgzağ.**
I, 374-13 ;
— **dın** I, 374-15 ;

sıdhır—=sıyırmak. *[Rad., Şor., Sag.]. Krş.: Rad., Tel., Kkg., Kaz. — sıdır —.*
— **gan** = sıyırmak yaratılışında olan, daima sıyıran.
I, 517-11 ;

sıdhrıl—=sıyrılıp kaçmak, kaymak ; bütün kıvrıntı ve bükünlüleriyle yola bakılmak ve düşünülmek.
II, 232-6 ;
— **dı** II, 231-23, 232-4, 232-7 ;
— **ur** II, 232-6 ;

sıdhrım = sıyrım ; sırım. *Bk :* **sıdrım** (Oğuzca).
I, 517-11 ;

sıdhrış — = sıyırmakta ve kar kürümekte yardım etmek. *Bk :* **sıdrış —.**
II, 211-24 ;
— **dı** II, 211-21 ;
— **ur** II, 211-24 ;

— **sıg (— sig)** = isim sonuna getirilen benzetme edatı.
III, 128-17 ;

sıg — = sığmak ; tesir etmek, dokunmak, koymak. *[Rad. ; Caf., T. T., An. İnd.].*
II, 15-16 ;
— **dı** I, 183-8, 359-18, 397-9 ;
II, 15-11, 15-13 ;
— **ar** II, 15-15 ;
— **mas** I, 359-4 ;

sıgan saç = sığanmış saç, kıvırcık olmıyan saç.
I, 403-6;

sıgdat — = ağlatmak. *Bk:* **sıxtat —, sıgtat —.** *Krş.: Caf., U. — sıgta — = ağlamak, hıçkırarak ağlamak; Caf., P. P. — sıgtaş — = ağlaşmak.*
— **tı** II, 327-19;

sıgın — = sığınmak. *[Rad., Uyg., Kr., Kom., Kaz., Alt., Tel.; Caf., U.; Müh.].*
II, 152-29;
— **dı** II, 152-24, 160-26;
— **ur** II, 152-29;
— **ur men** II, 152-28;

sıgır = hanların halk ile beraber yaptığı sürgün avı.
I, 364-1;

sıgır = sığır. *[Rad.; Müh.; İd.].*
I, 364-8;
II, 79-21, 189-13;
suw — **ı** = manda.
I, 364-8;
— **lığ** = sığırlı, sığır sahibi
I, 495-2;

sığırçık = sığırcık kuşu. *Bk:* **sıgırçuk.** *[Rad., Tel., Komd.; Müh.].*
I, 501-20;

sıgırçuk = sığırcık kuşu. *Bk:* **sıgırçık.**
I, 505-24;

sıgırla — = sığırdan saymak, sığıra nispet etmek.
III, 331-28;
— **dı** III, 331-25;
— **r** III, 331-28;

sıgıt = ağlama, ağlayış. *Bk:* **sıxıt.** *[Rad., Uyg., Tel., Koy., Kom.; Yaz.; Caf., U.].*
I, 356-18;

sıgra = iki dağ arasındaki geniş dere. *Krş.: İd.—sıgrak=iki parmak arası.*
I, 422-7;

sıgruş — = sıkıştırmak.
II, 212-25;
— **dı** II, 212-22;

— **ur** II, 212-25;

sıgta — = ağlamak. *Bk:* **sıxta—.** *[Caf., U.; Müh.]. Krş.: Rad.; Yaz.— sıgıta—; Rad., Uyg., Taran., Alt., Tel., Leb., Şor., Koy., Kaç., Sag., Küw.— sıkta—.*
III, 275-14;

— **dı** III, 275-12, 355-2;

— **r** III, 275-14;

sıgtaş — = ağlaşmak. *Bk:* **sıxtaş—.** *[Caf., P. P.]. Krş.: Rad., Alt., Tel., Leb., Şor., Kaç. — sıktaş —.*

— **dı** II, 211-13;

sıgtat — = ağlatmak. *Bk:* **sıgdat—, sıxtat—.**

— — II, 360-12;

sıgtur — = sığdırmak. *Krş.: Rad.—sıgdır—.*
II, 185-15;

— **dı** II, 185-12;

— **ur** II, 185-14;

sıgun = yaban sığırı; dağ keçisi tekesi. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., Man.].*
I, 409-20;

sıgun otu = kökü insana benziyen, birleşme kuvveti kalmıyanlarca kullanılıp erkeği ve dişisi bulunan ve erkeği erkeğe, dişisi kadına verilen bir ot. Farsçası « اِسْتَرْناك » dır.
I, 409-23;

sıgur — = sığdırmak. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd.].*
II, 81-18;

— **dı** II, 81-14;

— **ur** II, 81-17;

sıgza — = dişek ve hilâl ile diş kurcalamak; papuçta dikiş arasına parça koyarak sızgı yapmak, iki şeyin arasına bir şey sıkıştırıp koymak.
III, 283-14;

— **dı** III, 283-6, 283-9;

— **r** III, 283-13;

sıgzağ = dişlerin arasındaki açıklık. *Bk:* **sıdhığ.** *[Rad.].*

tış — **ı** I, 464-11;

sıgzal — = bir şeyi bir şeye sığdırmak, sıkıştırmak.
II, 233-3;

— **dı** II, 232-25;

— **ur** II, 233-3 ;

sıgzığ = mest ve ayakkabı gibi şeylerde iki dikiş arasına konulan sahtiyan· *[Müh.]. Krş..: İd. — sıgza = gömlek yakası.* I, 464-8 ;

sıgzığ = iki şeyi birleştiren kenet. I, 464-10 ;

sıxıt = ağlama *Bk :* **sıgıt,** III, 275-20 ;

sıxta — = ağlamak. *Bk :* **sıgta —.** III, 275-14 ;
— **dı** III, 275-12 ;
— **r** III, 275-14 ;

sıxtaş — = ağlaşmak. *Bk :* **sıgtaş —.** II, 211-12 ;
— **dı** II, 211-10 ;
— **ur** II, 211-12;

sıxtat = ağlatmak. *Bk :* **sıgdat —, sıgtat —.** II, 327-20 ;
— **tı** II, 327-18 ;
— **ur** II, 327-20 ;

sık = az (Oğuzca). III, 130-13 ;

sık — = sıkmak. *[Rad., Uyg., Kr., Alt., Tel., Kg., Kom., Kaz. ; Caf., T. T., An. İnd. ; Müh. ; İd.].* II, 18-20 ;
— **dı** II, 18-18 ;
— **ar** II, 18-20 ;

sıka — = el ile sığamak. III, 269-11 ;
— **dı** III, 269-6 ;
— **r** III, 269-11 ;

sıkıl — = sıkılmak. *[Rad. ; Caf., T. T., An. İnd.].* II, 125-25 ;
— **dı** II, 125-22 ;
— **ur** II, 125-25 ;

sıkır — = ıslık çalmak. *[Rad., Küw. ; Müh.].* II, 83-13 ;
— **dı** II, 83-10, 83-12 ;

— **ar** II, 83-13 ;

sıkırkan = büyük sıçan, geme. *Bk :* **sakırkan.**
I, 521-5 ;
II, 263-22 ;

sıkış = itişme, çarpışma. *[Caf., U.].*
I, 368-23 ;

sıkış — = sıkışmak, sıkmakta yardım ve yarış etmek. *[Rad.].*
II, 104-22 ;
— **dı** II, 104-19, 104-23 ;
— **ur** II, 104-22 ;

sıklış — = sıkışmak, sıkılmak.
II, 216-16 ;
— **dı** II, 216-12 ;
— **ur** II, 216-16 ;

sıkman = üzüm sıkma zamanı. *Krş. : Müh. — sıkman = üzüm sıkma yeri.*
I, 444-17 ;

sıkrış — = birlikte ıslık çalmak.
II, 213-10 ;
— **dı** II, 213-6 ;
— **ur** II, 213-10 ;

sıktur — = sıktırmak, sıkılmak. *Krş. : Rad., Kaz. — sıktır —.*
II, 186-9 ;
— **dı** II, 186-7 ;
— **ur** II, 186-9 ;

sımsımrak — bir çeşit yemek (Çiğilce).
III, 136-16 ;

sın = boy, bos. *[Rad., Dog. D. ; Caf., Man.].*
III, 138-18 ;
— **lığ** = boylu, boslu.
III, 138-19 ;

sın = mezar. *[Rad., Uyg., Kom. ; Caf., T. T., An. İnd.]. Krş. : Caf., U. — sin ; Müh. — sınlağ = mezarlık·*
III, 138-21, 138-23 ;
— **ka** III, 65-2 ;

sın — = kırılmak, bozulmak, incimek. *[Rad., Bü. D. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd. ; Müh. ; İd.].*
II, 29-5 ;

— **dı** II, 29-2, 29-4 ;
III, 365-18 ;
— **ar** II, 29-5 ;
— **ur** I, 254-21 ;
II, 19-17, 29-5 ;

sına — = denemek, sınamak. *[Rad., Bü. D. ; Caf. ; Müh. ; İd.].*
III, 273-17 ;
— **dı** III, 273-15 ;
— **r** III, 273-17 ;
— **masa** I. 242-16 ;

sınal — = sınanmak. *[Rad., Kaz., Kom.]. Krş.: Rad., Uyg., — sınan —.*
II, 126-10 ;
— **dı** II, 126-9 ;
— **ur** II, 126-10 ;

sınat — = sınatmak, tecrübe ettirmek. *[Rad., Bar., Kaz.].*
II, 313-2 ;
— **tı** II, 312-27 ;
— **ur** II, 313-1 ;

sınçgan = mugaylan dikeni, lycium europeum. *Krş.: Rad. — sincan ; Caf. — sınçkan.*
III, 146-26 ;

sındu = makas. *Krş.: Rad. ; Müh. — sındı.*
I, 418-15 ;

sınğar = bir şeyin tarafı, yanı. *[Rad., Tel., Kg., Kaz. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man.].*
III, 375-17 ;
— **dın** III, 375-18 ;

sınğarla — = yalnız ve yardımcısız bulduğu için zayıf görüp öç almak.
III. 409-5 ;
— **dı** III, 409-1 ;
— **r** III, 409-4 ;

sınğarsuk = iki kişi bir ata bindiğinde ikincinin oturduğu yer.
III, 388-3 ;

sınğıla — = soğuktan zırıncımak ; donacak halde soğumak ; çınlamak. *Bk :* **sinğile —.**
III, 405-10 ;
— **dı** III, 405-5, 405-7, 405-8 ;
— **r** III, 405-10 ;

sınğuk = sınık, kırılmış (Oğuzlardan başkalarınca). *Bk :* **sınuk.**
III, 365-14 ;

sınuk = sınık, kırılmış (Oğuzca). *Bk :* **sınğuk.** *[İd.]. Krş. : Rad., Kaz., Kg., Tel., Kom. ; Müh. — sınık.*
III, 365-16 ;

sıp = iki yaşına girmiş olan tay.
I, 319-7 ;
— **ı** I, 207-11 ;
III, 158-9 ;
— **akur-ı** = hayvan torbası ; iki yaşındaki tayın yem yediği yer. *Bk :* **sıpakur.**
I, 487-4 ;
— **akur** = hayvan torbası. *Bk :* **sıp akur-ı.**
I, 487-4 ;

sır = kendisiyle Çin kâseleri cilâlanıp üzerine nakış yapılan macun ; sır. *[Rad., Alt., Tel., Leb., Sag., Koy., Kaz.].*
I, 324-7 ;
— **lığ** = sırlı, nakışlı.
I, 324-9 ;
— **lığ ayak** = sırlı kâse.
I, 324-9 ;

sır = ağustos böceğinin, kalem ve kaleme benzer şeylerin çıkardığı sesi anlatan bir kelime.
I, 324-2 ;
— **ét** — = -ağustos böceği- ötmek (Bu fiil Yazmada "**sır sır ét** —„ şeklindedir).

sırı — = pislemek, siymek ; sık dikişle dikmek. *Krş. : Rad., Tel., Kaz. — sır —.*
III, 262-22 ;
— **dı** III, 262-17, 262-19 ;
— **r** III, 262-22 ;

sırıçga = sırça. *[Caf., T. T., An. İnd.]. Krş. : Rad. ; Müh. ; İd. — sırça.*
I, 489-6 ;

sırıçga = çekirge.
I, 489-7 ;
— **er** = gevşek ve tembel adam.
I, 489-8 ;

sırıl — = bulaşmak, yapışmak. *[Caf., T. T., An. İnd.].*

II, 124-5;
— **dı** II, 123-27;
— **u** II, 124-4;

sırış — = sık dikmekte yardım etmek.
II, 96-21;
— **dı** II, 96-16;
— **ur** II, 96-21;

sırıt — = sık diktirmek.
II, 304-18;
— **tı** II, 304-14;
— **ur** II, 304-18;

sırla — = sırlamak, sır vurmak. *[Rad., Kaz., Tel., Alt., Sag., Koy., Kg.].*
III, 296-27;
— **dı** III, 296-23;
— **r** III, 296-27;

sırlan — = -işe- hazırlanmak; sırlanmak. *[Rad., Alt., Tel.].*
II, 247-3;
— **dı** II, 246-29 [*], 247-1;
— **ur** II, 247-3;

sırlat — = sırlatmak. *[Rad., Alt., Tel.].*
II, 346-8;
— **tı** II, 346-5;
— **ur** II, 346-7;

sırmak = eşek palanındaki teyelti.
I, 471-15;

sırt = kıl, kalın kıl; (Oğuzlarca) bayır, yokuş, sırt, küçük dere. *[Rad., Alt., Leb., Sag., Koy., Kaç., Kr., Kom., Kg., Kaz.; İd.].*
I, 342-11;

sırtığ = her hangi bir sözün izeridirki hepsi değil bir parçası anlaşılabilir.
I, 463-24;
— **bul** — = sözün izerini bulmak.
— **bul-dum** I, 463-27;

sırtla — = kuyruğu iple bükmek; (Oğuzca) küçük bir dereden yukarı çıkmak.

---

[*] Yazma ve Basma nushalarda bu kelime «سرلندى» şeklinde harekesizdir. Biz «sırlan-dı» şeklinde almış isek de bu kelimenin yukarısındaki «sarlan-dı» fiiline bağlanması daha uygun gibi görünmektedir. Düşünüle. B. A.

III, 444-16;
— **dı** III, 444-11;
— **r** III, 444-16;

sıruk = sırık, çadır direği. *[Caf., USp.; İd.]. Krş.: Rad. Alt., Tel., Leb., Kg., Kr.— sırık.*
I, 381-28;
— **luk** = sırıklık.
I, 503-14, 505-11;

sış = şiş, tutmaç şişi. *Bk:* **şış.**
I, 331-19, 331-20;
III, 125-27;
— **ka** II, 15-17, 174-1;

sış = şişmiş olan her nesne, yumru. *Bk:* **siş, sışıl—.**
III, 125-28, 184-9;

sışıl — = kabına sığmıyacak kadar su ile şişmek. *Krş.: Caf.— siş— = şişmek, kabarmak; Rad., Kr., Şor., Kom., D. Tür., Çağ., Kaz., Bar.; Caf., USp.; Müh.; İd.—şiş—.*
II, 124-20;
— **dı** II, 124-14;
— **ur** II, 124-19;

sıtga — = sığamak.
III, 288-26;
— **dı** III, 288-24;
— **r** III, 288-26;
— **p** I, 325-9;

sıtgal — = sığanmak, sığanılmak.
II, 233-12;
— **dı** II, 233-10;
— **ur** II, 233-11;

sıtgan — = sığanmak.
II, 246-2;
— **dı** II, 245-29;
— **ur** II, 246-2;

sıtgaş — = sığaşmak, sığamakta yardım ve yarış etmek.
II, 214-24;
— **dı** II, 214-20;
— **r** II, 214-23;

sıtur — = kestirmek, kıydırmak, kırdırmak.
III, 187-6;

— **dı** III, 187-3 ;
— **ur** III, 187-6 ;

sıyu — = yenmek, bozmak, yarmak. *Krş.: Rad., Kaz.* — *sıyı* — = *reddetmek.*
— **mas** I, 123-21, 128-13 ;

sız — = sızmak, erimek ; -güneş- belirmek, ucu görünmek ; arıklamak, zayıflamak. *[Rad. ; Müh. ; İd.].*
II, 10-3 ;
III, 182-17 ;
— **dı** II, 9-26, 10-1, 10-2 ;
III, 182-12, 182-13, 182-15 ;
— **ar** II, 10-3 ;
III, 182-17 :

sızgur — = sızdırmak, eritmek ; arıklatmak, zayıflatmak. *[Caf.]. Krş.: Rad., Kr.* — *sızgır* — ; *Rad., Kaz., Kar.* — *sızgır* — = *ıslık çalmak ; Rad. ; İd.* — *sızdır* —.
II, 188-5 ;
— **dı** II, 188-3 ;
— **ur** II, 188-5 ;
— **galır** II, 188-12 ;

sızıt — = sızdırmak.
II, 306-3 ;
— **tı** II, 305-26 ;
— **ur** II, 306-3 ;
— **ma** I, 374-16 ;

sızla — = sızlamak, ağrımak. *[Rad., Kr., Kar.].*
III, 297-10 ;
— **dı** III, 297-3, 297-8 ;
— **r** III, 297-10 ;

sızlağ = soğuk su içmekten veya buz çiğnemekten dişlerin üşüyerek uyuşması. *[Caf.]. Krş.: Rad., Kaz., Kar.* — *sızlav.*
I, 464-6 ;

sızlat — = sızlatmak, soğuktan ağrı veya sızı duyurmak. *[Rad., Kar., Kaz.].*
II, 346-18 ;
— **tı** II, 346-12 ;
— **ur** II, 346-17 ;

— **si (— sı)** = sonu sâkin kelimelerde izafet edatı.
III, 209-6, 209-7, 210-4, 210-7, 210-13 ;

sibek = değirmen taşının üzerinde döndüğü demir.
I, 389-3;

sibek = sübek, çocuğun içine işemesi için beşiğe konan kamış.
I, 389-5;

sibiz kişi = alık, dalgın adam.
I, 406-18;

sidük = sidik. *Bk:* **sidhük.** *[Rad. Bü. D.; İd., Hou.].*
I, 389-7;

sidh — = işemek, siymek. *Bk:* **sit** —. *[Caf.; İd.].*
II, 295-18;
III, 440-8;
— **ti** II, 295-16;
III, 321-3, 440-6;
— **er** II, 295-18;
III, 440-8;

sidhiğ = kaftanın iki yanından, sağ ve sol taraflarından, birisi. *Bk:* **sıdhıg.**
I, 389-8;

sidhit — = işetmek.
II, 302-13;
— **ti** II, 302-10;
— **ür** II, 302-13;

sidhtür — = işetmek, siydirmek. *Bk:* **sittür** —.
— **di** II, 183-20;

sidhük = sidik. *Bk:* **sidük.**
III, 321-5;

sigil = siyil. *[Rad.,Çağ.].*
I, 394-16;

sigriğ = dağda atlamakla geçilen yer. *Bk: Düzelt:* **sikriğ.** *[Caf., T. T., An. İnd.]. Krş.: Rad., Kaz. — sikrik.*

sik = sik. *[Rad., Kr.; Müh.; İd., Hou.].*
I, 334-19;
— **i** I, 201-17;

sik — = sikmek. *[Rad., Bü. D.; Müh.; İd.].*
II, 22-5;
— **ti** I, 401-21;
II, 22-3;
— **er** II, 22-4;

— **ken** = her zaman siken.
I, 401-22;

sikil — = sikilmek. *[Rad., Çağ.].*
II, 126-8;
— **di** II, 126-6;
— **ür** II, 126-7;

sikiş = sikiş. *[Rad.; İd.].*
I, 369-3;

sikiş — = sikişmek. *[Rad.[.*
II, 107-11;
— **di** II, 107-7;
— **ür** II, 107-10;

sikit — = düzdürmek, siktirmek.
II, 309-24;
— **ti** II, 309-22;
— **ür** II, 309-23;

sikriğ = dağda atlamakla geçilen yer. *Bk:* **sigriğ.**
I, 478-9;

siktür — = siktirmek.
II, 186-21;
— **di** II, 186-19;
— **ür** II, 186-21;

sil = her yemekten tiksinen, boğazsız insan; az yem yiyen hayvan.
III, 134-19, 134-21;

siliğ = temiz, ince, yakışıklı, tatlı dilli. *[Rad., Çağ.; Caf., USp.]. Krş.: Rad., Uyg.; Yaz.; Müh.; K. B. — silik; İd., Hou. — sili.*
I, 390-3;

silk — = silkmek. *[Rad., Çağ., Kar.; Caf.; İd., Hou.].*
III, 423-2;
— **ti** III, 422-21;
— **er** III, 423-2;

silkin — = silkinmek; ürpermek. *[Rad., Alt., Tel., Taran., Şor., Küw.].*
II, 246-13;
— **di** II, 246-3, 246-5, 246-6;
— **ür** II, 246-13;
— **se** II, 246-9;

sin = sen (Kençekçe).
III, 138-26;

sinçü = somunla yufka arası bir çeşit ekmek, pide.
I, 417-18;

sinğ = çınlama, vızlama sesi. *[Rad., Taran.].*
III, 358-2, 358-4;
— **ét** — = çınlamak, vızlamak.
— **ét-ti** III, 358-2, 358-4;

sinğ — = sinmek, hazmedilmek; işlemek, girmek; saklanmak, sahibine sormadan bir yere girip sinmek. *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran., Bar., Uyg.; İd.]. Krş.: Rad.—sin—.*
III, 391-9, 391-15;
— **di** III, 391-4, 391-6, 391-7, 391-10;
— **er** III, 155-4, 391-9, 391-15;

sinğdür — = sindirmek, hazmettirmek; saklamak. *Bk:* **sinğir —, sinğür —.** *[Rad., Çağ.]. Krş.: Caf. U.; Müh. — singir —; Rad., Çağ., Uyg., D. Tür.; Caf., P. P. — singür —.*
III, 397-21;
— **di** III, 397-18, 397-22;
— **ür** III, 397-20;

sinğek = sinek; (şehirlilerce) sivri sinek; (göçebelerce) kara sinek. *[Rad., Çağ.; Caf., U.].*
II, 13-23, 352-7;
III, 100-18, 367-3, 367-9;

sinği = içe sinen, hazmolunan.
III, 368-19;

sinğil = Kocanın kendinden küçük kız kardaşı. *[Rad., Çağ., D. Tür.; Caf., U.; Müh.; Rab.]. Krş.: Rad., Kg., Kar.; Yaz.—Sinğli; Rad., Uyg.; Caf. — singi.*
I, 457-24;
III, 7-10, 366-7;

singile — = soğuktan zırıncımak, donacak halde soğumak; çınlamak. *Bk:* **sınğıla —.**
III, 405-10;
— **di** III, 405-5, 405-7, 405-8;
— **r** III, 405-10;

sinğillen — = kız kardaş edinmek.
III, 408-21;

— **di** III, 408-17 ;
— **ür** III, 408-20 ;

sinğir = sinir. *[Rad., Tel., Alt., Küw., Kg., Kom., Çağ., Taran., Tob., Kaz. ; Caf., U., Man. ; Müh. ; Rab. ; İd., Hou.].*
III, 362-21 ;
— **i** I, 520-8 ;

sinğir — = sindirmek, emdirmek. *Bk:* **sinğdür —, sinğür —.** *[Caf., U. ; Müh.].*
III, 392-17 ;
— **di** III, 392-14 ;
— **ir** III, 392-17 ;

sinğirle — = sinir sarmak.
III, 409-9 ;
— **di** III,409-6 ;
— **r** III, 409-9 ;

sinğirlen — = sinirlenmek ; siniri çoğalmak ; sinir sarılmak.
III, 407-20 ;
— **di** III, 407-15, 407-17 ;
— **ür** III, 407-19 ;

sinğiş — = çekilmek ; başkasının parçaları arasına sinip sızmak -akarlar için-.
III, 394-13 ;
— **di** III, 394-9 ;
— **ür** III, 394-13 ;

sinğür — = yutmak, hazmetmek. *Bk:* **sinğdür —, sinğir —.** *[Rad., Uyg., Çağ., D. Tür. ; Caf., P. P.].*
III, 392-13 ;
— **di** III, 392-10 ;
— **er** III, 397-13 ;

sinğüt = karşılığına bir şey verilmiyen ve geri gönderilmiyen armağan. *Bk :* **sünğüt.**
III, 362-11, 362-13 ;

sipüt = karabiber, kimyon gibi yemeğe katılan bir ot (Kaşgarça).
I, 356-12 ;

sirke = sirke. *[Rad., Kr., Çağ., Taran., Kom., Tura., Uyg., Kaz. ; Caf. ; Müh. ; İd.]. Krş.: Rad., Sag., Koy., Kaç. —sirge.*
I, 181-16, 207-17, 209-15, 430-8 ;
II, 337-1 ;
III, 121-17, 252-16, 284-22 ;

— **ge** II, 30-12, 138-6;
— **ni** II, 295-19;

sirke = bit yumurtası, sirke. *[Rad., Alt., Tel., Taran., Kg., Kr., Kaz.; Müh.; İd.].*
I, 430-9;

sirkele — = - bir şeye - sirke katmak; - baştan - sirke toplamak. *[Rad., Kaz.].*
III, 353-22;
— **di** III, 353-17, 353-20;
— **r** III, 353-22;

sirkelen — = sirkelenmek; -baş- bit yavrusu -sirke- ile dolmak. *[Rad., Kaz.].*
III, 202-27;
— **di** III, 202-24;
— **ür** III, 202-27;

siş = şişmiş olan her nesne, yumru. *Bk: Düzelt:* **sış.**

sit — = işemek. *Bk:* **sidh—.**
— **ti** II, 295-15;

sittür — = işetmek, siydirmek. *Bk:* **sidhtür—.**
II, 183-21;
— **di** II, 183-17;
— **ür** II, 183-21;

siz = siz; (Çiğilce) büyük ve sayılan kişilere **"sen"** yerinde aytanan söz.
I, 339-19, 339-23, 365-20;
II, 347-3;
III, 124-3, 124-5;
— **de** I, 407-28;
— **ge** I, 25-10;
— **inğ** I, 376-12;

sizle — = aytarken büyüklemek.
— **di** III, 298-16;

sizlet — = "siz„ diye aytatmak, hitap ettirmek.
II, 347-13;
— **tim** II, 347-10;
— **ür men** II, 347-12;

sog — = elde etmek, edinmek. *Bk:* **sogur—, sograt—, sugrat—.**
II, 15-9;

— **dı** II, 15-6;
— **ar** II, 15-8;

sogan = soğan. *Bk:* **sogun.** *[Rad., Kr., Çağ., Kom.; Müh.; İd., Hou.].* I, 409-18;

sogan yılan = tulum gibi iri bir yılan. I, 409-19;

sogı — = soğumak. *[Rad.; Caf.].* III, 268-8
— **dı** III, 268-6;
— **r** III, 268-8;

soglı — = aramak için elini koynuna sokmak. *Bk:* **soglıt** —, **sograt** —, **sugrat** —. III, 297-14;
— **dı** III, 297-11;
— **r** III, 297-14;

soglıt — = aramak için elini koynuna sokturmak. *Bk:* **soglı** —, **sograt**—, **sugrat**—. II, 346-23;
— **tı** II, 346-19;
— **ur** II, 346-23;

sograş — = sormak, emmek. II, 212-21;
— **dı** II, 212-18;
— **ur** II, 212-20;

sograt — = aratmak, aratarak her şeyi görmek. *Bk:* **sog**—, **soglı**—, **soglıt**—, **sogur**—. *Krş.: Rad., Tümen.— suk — = aramak.* II, 332-17;
— **tı** II, 332-14;
— **ur** II, 332-17;

soguk = soğuk. *[Rad.; Caf.].*
— **luk** = soğukluk için hazırlanmış. I, 503-16;

soguklan — = soğuk bulmak veya soğuk saymak. II, 267-2;
— **dı** II, 266-25;
— **ur** II, 267-2;

sogul — = -su- toprağa sızıp kaybolmak, soğulmak, -su, süt-çekilmek, azalmak. *Krş.: Caf.— sugul — = kurumak, su çekilmek.*

II, 125-1;
— **dı** II, 124-24, 139-14, 163-3;
— **ur** II, 125-1, 163-5;
— **mış** II, 170-12;
— **gan** = daima çabuk soğulan, sızıp kaybolan.
I, 520-22;

sogun = soğan. *Bk:* **sogan.** *[Rad., Uyg.; Caf.].*
I, 409-18;
— **luğ** = soğanlı.
I, 499-20;

sogun — = üşümek; sidikten ve benzerlerinden temizlenmek.
II, 152-23;
— **dı** II, 152-20, 152-21;
— **ur** II, 152-23;

sogur = ada tavşanı; kelere benzer bir çeşit ada tavşanı. *Bk:* **sugur.**
I, 363-25;
II, 227-19;
— **luğ** = tavşanı çok ve bol olan.
I, 494-28;

sogur — = elde etmek, edinmek. *Bk:* **sog—, sograt—, sugrat—.**
— **dı** II, 15-9;

soguş — = soğumağa yüz tutmak. *[Rad.].*
II, 101-29;
— **dı** II, 101-27;
— **ur** II, 101-28;

sogut = bumbar dolması, bumbar yemeği. *Bk:* **soktu.**
I, 356-16;

sogut = ekşi sütten yapılan peynir (Karlukça).
I, 356-14;

sok = aç gözlü; alçak. *Bk:* **suk.** *Krş.: Caf., Man., U., T. T., An. Ind. — suk.*
III, 130-8, 130-9;
— **er** = aç gözlü; alçak adam.
III, 130-8;

ernğek = işaret -şehadet- parmağı (İlk önce yemeğe uzanacak kadar yarsılı -haris- olmasından bu ad verilmiştir).
III, 130-9;

— **luk** = oburluk. *[Rad., Uyg., Kom.; Müh.]. Krş.: Caf., Man.—suk= aç gözlü.*
I, 471-21;

sok — = sokmak, delmek, döğerek inceletmek, toplamak (Oğuzca). *Bk:* **suk** —. *[Rad., Alt., Leb., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaç., Küw., Kg., Kkg., Taran., D. Tür., Kom.; Caf., P. P., T. T.; Müh.; İd.]. Krş.: Rad., Kaz., Alt., Tel., Leb., Şor., Sag., Koy., Kaç., Küw., Çağ., Taran., Kg., Kkg.—suk—.; Rad., Yak.—uk—.*
II, 18-17;
— — III, 142-10;
— **dı** II, 18-12, 18-14, 18-15;
— **dum** II, 18-7;
— **ar** I, 425-18;
II, 18-16;

sokar = boynuzsuz hayvan; başı saçsız adam.
I, 411-10;
— **koy** = boynuzsuz koyun.
I, 411-13;

sokım = bir ağaç parçasıdır ki çam kozası şeklinde kesilerek içi oyulur, üç tarafından delinerek okun üzerine konur.
I, 397-27;

bakır — = Merih yıldızı.
I, 361-10, 398-2;
III, 40-14;

sokku = havan. *Bk:* **soku.** *[Rad., Çağ.]. Krş. Rad., Alt., Tel.—sokkı.*
III, 226-23;

soklun — = sokulmak.
II, 247-29;
— **dı** II, 247-25;
— **ur** II, 247-29;

sokluş — = birbirine sokulmak ve yerleşmek.
II, 216-11;
— **dı** II, 216-6;
— **ur** II, 216-10;

sokru = izinsiz, gizlice.
I, 422-11;

soktu = sucuk; karaciğer, et ve baharat karıştırılarak doldurulan ve pişirildikten sonra yenen bağırsak (bumbar) dolması. *Bk:* **sogut.** *Krş: Rad., D. Tür., Kg., Kom.—sokta.*
I, 416-9;

soktur — = sokturmak; bir nesneyi döğdürerek incelttirmek. *[Rad.,*

Kg., Taran., D. Tür.]. Krş.: Rad., Alt., Tel., Leb., Sag.—soktır—.
II, 186-2, 186-5;
— **dı** II, 185-20, 186-3;
— **ur** II, 186-1, 186-5;

soku = havan. *Bk:* **sokku.**
III, 226-23;

sokul — = bir şeyin içine sokulmak; döğülerek inceltilmek. *[Rad., Kr., Çağ., D. Tür.].*
II, 125-18, 125-21;
— **dı** II, 125-17, 125-19;
— **ur** II, 125-18, 125-21;

kakıl-gan sokul-gan = daima herkesçe itilen kakılan.
I, 520-26, 525-12;

sokuş — = döğerek inceltmekte yardım ve yarış etmek. *[Rad., Kr., Çağ., D. Tür.; Caf., USp.]. Krş.: Caf., P.P.—soguş—.*
II, 104-18;
— **dı** II, 104-15;
— **ur** II, 104-18;

sol = sol. *[Rad., Bü. D.; Caf., T. T.; Müh.; İd.].*
I, 72-16;
III, 134-18;

solamuk = solak.
I, 487-19;

soluş — = solmak, yaş meyva veya sebze tazeliğini kaybetmek. *Krş.: Rad., Alt.—solış— = değişmek; Müh.—solmuş = soluk.*
II, 109-13;
— **dı** II, 109-9;
— **ur** II, 109-13;

son = som, içi dolu madenden olan şey.
III, 138-15;

sonğ = bir adamın çoluğu çocuğu; her şeyin ve her işin sonu; sonra. *[Rad., Taran., Tel., Alt., Şor., Kg., Kom., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., USp.; Müh.]. Krş.: Rad., Kr., Kg.; İd.—son.*
III, 357-21, 357-22, 357-26;
— **da** III, 357-23;
— **unda** III, 357-27;

sonğda — = arkasından kovalamak.

III, 401-5;
— **dı** III, 400-23, 401-11;
— **r** III, 401-4;

sonğkur = sonkur kuşu, yırtıcı kuşlardan biri. *[Rad., Uyg.]. Krş.: Rad., Kom.; İd., Hou.—songur.*
III, 381-16;
— **ka** II, 95-8;

sonğra — = kabulde tembellik etmek ve sözü ikircimlemek.
III, 402-16;
— **dı** III, 402-13;
— **r** III, 402-16;

sonğuk = son; bir şeyin sonu.
III, 107-19;

sor•— = emmek, sormak. *[Rad., Uyg., Çağ., Az., Kr., Alt., Tel., Leb., Şor., Sag., Koy, Kaç, Küw., Kg., Kkg.; Caf., USp., Man.; Müh.; İd.].*
III, 181-26;
— **dı** I, 16-5;
II, 70-2;
III, 181-21;
— **ar** III, 181-26;
— **gu** = hacamat aygıtı, kendisiyle kan alınacak ve emilecek aygıt ve şişe. *Krş: Rad., Sag., Koy.* — *sorga = huni*
I, 16-4, 425-4;
II, 69-29;

sor — = -sorgu- sormak, aramak (Oğuzca).
III, 181-26;
— **dı** III, 181-23, 181-25;
— **ar** III, 181-26;

sorış — = yüzü ekşimek.
II, 96-15;
— **dı** II, 96-13;
— **ur** II, 96-15;

sorıt — = emdirmek; buruşturmak, sorutmak. *[Rad.].*
II, 304-12;
— **tı** II, 304-8, 304-10;
— **ur** II, 304-12;

sortur — = sordurmak -sorgu-; sordurmak, emdirmek.

II, 184-21 ;
— **dı** II, 184-15, 184-17 ;
— **ur** II, 184-20 ;

soruğ = sorma, soru, arama ; kaybolan şey, aranan şey. *[Rad., Çağ.].*
I, 374-24, 374-25 ;
II, 184-15 ;
— **çı** = sorucu, kaybolan şeyi arayıcı.
III, 242-9 ;

soruk — = kaybolan şeyin arandıktan sonra haberi alınmak, aranıp sorularak salık almak.
II, 115-18 ;
— **tı** II, 115-16 ;
— **ar** II, 115-18 ;

soruş — = -suyu veya teri- sormak.
II, 96-12 ;
— **dı** II, 96-10 ;
— **ur** II, 96-12 ;

sowuşgan = solucan yüzünden olan sarılık hastalığı.
I, 519-16 ;

soy — = soymak ; deri yüzmek. *[Rad., Kr., Alt., Tel., Leb., Şor., Küw., Koy., Sag., Kaç., Kg., Çağ., D. Tür., Kar. ; Müh.].*
III, 244-19 ;
— **dı** III, 244-16 ;
— **ar** III, 244-19 ;
— **mas** III, 244-21 ;

soysuk — = soyguna uğramak. *Bk :* **soyuk —.**
— **dı** I, 21-6 ;

soyuk — = malı soyulmak. *Bk :* **soysuk —.**
III, 189-22 ;
— **tı** III, 189-20 ;
— **ar** III, 189-22 ;

soyul — = açılmak, dağılmak ; -deri veya elbise- soyulmak. *[Rad., Kg.].*
III, 190-8 ;
— **dı** III, 190-3, 190-5, 190-7 ;
— **ur** III, 190-8 ;

soyuş — = bir şeyi soymakta yardım etmek.
III, 188-11 ;
— **dı** III, 188-6 ;
— **ur** III, 188-11 ;

söbi = uzun ve sivri nesne -yuvarlak olmıyan-. *Bk:* *Düzelt:* **subı.** *Krş.: Rad. — sübü, söbü, söbö.*
III, 217-8, 217-10;

sög — = söğmek, sövmek. *[Rad., Çağ.; İd.]. Krş.: Caf.; Müh. — sök —.*
III, 184-15;
— **di** III, 184-14;
— **ti** I, 27-12;
— **er** III, 184-15;
— **e tur** — = sövmekte devam etmek.
— **e tur-dı** III, 230-20;

sögtür — = söğdürmek. *Krş.: Rad., Tel. — söktür —.*
II, 186-18;
— **di** II, 186-15;
— **ür** II, 186-18;

sögük = küfür, söğme.
I, 27-12;

sogüş = söğme, sögüşme. *[Rad., Uyg., Şor.; Caf., Man.]. Krş.: Rad., Çağ., D. Tür., Kom.; Müh. — söküş.*
I, 368-24;

sögüş = kebap etmeğe yarar oğlak veya kuzu (Oğuzca). *Krş.: Rad., Çağ. — söküş = suda haşlanmış et.*
I, 369-1;

sögüş — = söğüşmek. *[Caf., Man.].*
II, 107-14;
— **di** II, 107-12;
— **ür** II, 107-13;
— **üp** II, 89-13;

söğüt = söğüt ağacı. *Bk:* **söküt,** *Düzelt:* **sögüt.**

sögüt = söğüt ağacı. *Bk:* **söküt, söğüt.** *[Rad., Uyg., Kg., Çağ.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., USp.].*
I, 356-19, 356-20;
III, 134-13, 168-16, 369-22;
— **ge** I, 319-18:
— **lük** = söğütlük, söğüt ağacı biten yer.
I, 506-9, 510-22;
— **lüğ** = söğüt sahibi olan.
I, 506-11;
keyik — = yaban söğüdü.

III, 168-16 ;

söğütlen — = söğütlük olmak.
II, 266-23 ;
— **di** II, 266-21 ;
— **ür** II, 266-23 ;

sök — = sökmek, yarmak, yırtmak ; diz çökmek. *[Rad., Alt., Tel., Sag., Koy., Kaç., Küw., Kg., Kr., Çağ. ; Yaz. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U. ; Müh. ; İd., Hou.].*
II, 22-2 ;
— **ti** I, 444-14 ;
II, 21-23, 21-25, 21-27 ;
— **er** II, 22-2 ;
— **e** = diz üstü çökme. *Krş. : Caf., T. T., An. İnd. — söküt — = diz çöktürmek ; Caf., USp. — sökü — = diz cökmek ; Rad., Uyg. — sögü — = diz üstü gelmek.*
III, 230-13, 230-19 ;
— **e oltur** — = diz çökerek oturmak.
— **e oltur** II, 21-29 ;
— **e oltur-dı** III, 230-13 ;
— **e tur** — = diz üstü oturmak.
— **e tur-dı** III, 230-19 ;

sökel = hasta (Oğuzca). *Bk :* **sükel.** *[Rad., Çağ. ; Müh. ; İd.].*
II, 10-2, 40-13, 216-22, 394-15 ;
III, 181-8, 281-13, 395-7 ;
— **ge** III, 286-26 ;

süklün — = kebap edilmek ; kebap etmek, kendi kendine et kebap etmek. *Krş. : Rad., Çağ. — sökleme = suda pişmiş et ; İd. — sögül — = kebap etmek ; söglün — = kebap olmak.*
II, 248-6 ;
— **di** II, 248-2, 248-4, 254-20 ;
— **ür** II, 248-6 ;

söklünçü = kebap. *[Caf., T. T., An. İnd.].*
II, 309-1 ;
III, 242-17 ;

sökmen = yiğitlere verilen ungun.
I, 444-12 ;

sökmenlen — = kahramanlaşmak, kendini kahraman saymak.
II, 278-22 ;
— — II, 278-24 ;

— **di** II, 278-19;
— **ür** II, 278-21;

sökti = kepek (Barsgan dilince).
I, 416-8;

söktür — = söktürmek. *[Rad., Kr.].*
II, 186-14;
— **di** II, 186-11;
— **ür** II, 186-14;

sökül — = sökülmek, bozulmak. *[Rad., D. Tür., Çağ.]. Krş.: Caf., U. — söklün — = sökülmek, çözülmek.*
II, 126-2;
— **di** II, 125-26;
— **ür** II, 126-1;

sökül — = kızartılmak, kebap edilmek. *Krş.: Rad., Çağ.— süküle—.*
II, 126-5;
— **di** II, 126-3;
— **ür** II, 126-5;

sökün — = diz çökmek; söker görünmek. *Krş.: Rad., Uyg. — sögü—; Caf., USp. — sökü —.*
II, 154-7;
— **di** II, 154-3, 154-5;
— **ür** II, 154-6;

söküş — = sökmekte ve yıkmakta yardım ve yarış etmek.
II, 107-19;
— **di** II, 90-10, 107-15;
— **ür** II, 107-19;

söküt = söğüt ağacı. *Bk:* **söğüt,** *Düzelt:* **sögüt.**

sömür — = sömürmek. *Krş.: Rad., Çağ., Taran.; Müh. — sümür—.*
II, 85-16;
— **di** II, 85-14;
— **ür** II, 85-16;
— **gen** = daima sömüren.
I, 523-4, 525-1;

sömrüş — = sömrüşmek ve bunda yarış etmek.
II, 213-24;
— **di** II, 213-20;
— **ür** II, 213-24;

söwle — = söylemek. *Bk:* **söwlen - ür.**

— **yür** [*] III, 278-11 ;

söwlen — = fısıldamak. *Bk :* **söwle-yür.**

— **ür** III, 278-11 ;

söz = söz. *[Rad., Kr., Az., Çağ., D. Tür., Kar., Taran., Kg., Kkg.; Caf., T. T., An. İnd., USp., Man., U.; Müh.; İd., Chuas.]. Krş.: Rad., Uyg., Alt., Tel., Leb., Sag., Şor., Koy., Kaç. — sös.*
I, 35-23, 92-8, 122-18, 156-11, 174-7, 197-21, 215-25, 216-1, 221-23, 229-9, 246-10, 267-18, 268-21, 269-16, 270-7, 270-10, 319-18, 319-22, 383-4, 464-3, 515-19 ;
II, 9-8, 15-11, 84-4, 86-6, 86-9, 112-13, 117-16, 130-16, 133-7, 150-2, 218-28, 312-15, 315-17, 325-21, 337-7, 348-24, 359-3 ;
III, 18-19, 28-3, 37-11, 52-10, 124-2, 138-7, 161-4, 166-8, 181-23, 190-18, 192-20, 212-10, 273-7, 296-28, 302-26, 320-8, 357-27, 391-7, 398-14, 403-15 ;

— **den** I, 463-27 ;

— **ge** II, 150-24, 150-29 ;
III, 137-6, 145-17 ;

— **i** III, 283-20 ;

— **iğ** II, 354-9 ;

— **in** I, 215-18, 223-2, 428-9 ;
II, 73-2, 76-12, 118-18, 247-4, 349-26 ;
III, 246-11 ;

— **inde** III, 59-7 ;

— **inğe** I, 243-11 ;

— **ni** I, 275-17, 374-15 ;

— **üğ** I, 227-11, 228-19, 230-16, 277-17, 290-8, 525-19 ;
II, 16-7, 17-3, 23-15, 357-16, 359-15 ;
III, 20-3, 67-10, 101-25, 328-10, 341-24, 430-18, 436-11 ;

— **üm** I, 96-11 ;

— **ümni** I, 305-16 ;

— **ün** III, 166-20 ;

— **keli** = söze.
III, 145-17 ;

— **kiye** = sözceğiz.
III, 359-7 ;

— **gine** = sözceğiz.
III, 359-7 ;

iç — = sır, yürekteki gizli şey.
I, 35-23 ;

[*] Haşiyeye göre alınmıştır. B. A.

sözenğri = saçma sapan söyliyen.
III, 389-17 ;

sözle — = söylemek, konuşmak. *[Rad., D. Tür., Çağ., Taran., Kar. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp., U., Man. ; Müh. ; İd., Hou., Chuas.]. Krş. : Rad., Uyg. — sösle —.*
III, 297-2 ;
— **di** I, 402-5 ;
III, 296-28 ;
— **r** I, 339-13 ;
III, 297-2 ;
— **medük** III, 208-14 ;

sözlen — = söylemek, sözü açıklamak.
II, 247-7 ;
— **di** II, 247-4 ;
— **ür** II, 247-7 ;

sözleş — = söyleşmek, konuşmak. *[Rad., Çağ., D. Tür. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., USp. ; Müh.].*
II, 215-20 ;
— **di** II, 215-18 ;
— **ür** II, 215-20 ;
— **ü** III, 104-17 ;

sözlet — = söyletmek. *[Rad., Çağ., Taran., D. Tür.].*
II, 346-11 ;
— **ti** II, 346-9 ;
— **ür** II, 346-11 ;

su — = itaat etmek ; bükülmek üzere sümek göndermek.
III, 249-1 ;
— **dı** III, 248-10, 248-12 ;
— **r** III, 249-1 ;

subı = uzun ve sivri nesne -yuvarlak olmıyan-. *Bk :* **söbi.** *Krş. : Rad. — sübü, söbü, söbö.*
III, 217-8, 217-10 ;

subı — = uzamak, incelmek, söbüleşmek.
III, 257-5 ;
— **dı** III, 257-3 ;
— **r** III, 257-5 ;

subıla — = enli şeyi söbü yapmak, ucunu sivriltmek, yanlarını daraltmak.
III, 323-5 ;

— **dı** III, 323-3;
— **r** III, 323-5;

subıt — = sivriltmek, söbütmek.
II, 298-20;
— **tı** II, 298-16;
— **ur** II, 298-19;

suburgan = maşatlık. *Bk:* **subuzgan.** *Krş.: Caf., U.* — *suburgan* = *ölü gömme alayı.*
I, 516-14;
— **da** I, 516-17;

subuzgan = maşatlık. *Bk:* **suburgan.** *Krş.: Caf., U.* — *suburgan* = *ölü gömme alayı.*
I, 516-14;
— **da** I, 516-17;

suç = suç, cürüm; bir şeyin sapmasını bildirir. *[Rad., Kr., Az.; İd.].*
I, 321-5;
— **kıl** — = sapmak, kesmemek.
— **kıl-dı** I, 321-6;
— **kıl** — = işi üzerine almaktan çekinmek.
— **kıl-dı** I, 321-7;

suçgur — = sıçrayayazmak.
II, 187-24;
— **dı** II, 187-22;
— **ar** II, 187-24;

suçı — = sıçramak (" **bukra** — ", " **bukrı** — " fiilleri ile beraber getirilip kullanılır.).
III, 258-6;
— **dı** III, 258-4, 279-11;
— **dı bukrı-dı** III, 279-9;
— **r** III, 258-6;

suçıt — = sıçratmak.
II, 300-10;
— **tı** II, 300-8;
— **ur** II, 300-10;

suçlun — = sıyrılmak, bir şey yerinden çekilip çıkarılmak.
II, 246-21;
— **dı** II, 246-17;
— **ur** II, 246-21;

suçluş — = bir şeyi dışarı çekip çıkarmakta yardım ve yarış etmek.

II, 215-11;
— **dı** II, 215-6;
— **ur** II, 215-11;

suçul — = -çiçek- açılmak, çıkmak; -elbise- çıkarmak, soyunmak; -koyun- yüzülmek. *[İd.]*.
II, 122-17;
— **dı** II, 122-14, 122-22;
— **ur** II, 122-17;

suçuş — = sıçraşmak, kalkışmak.
II, 92-18;
— **dı** II, 92-15;
— **ur** II, 92-18;

sudh — = tükürmek (Barsgan'dan başka dillerde). *Bk:* **sut** —, (Barsgan dilince) **sagur.** *Krş.: Caf., T. T., An. İnd.* — *sud* — = *fırlatmak, atmak, akmak.*
II, 295-14;
III, 439-19;
— **tı** II, 81-6, 295-13;
III, 321-2, 439-17;
— **ar** II, 295-14;
III, 439-19;
— **sa** III, 132-19, 439-21;
çirt sudh — = dişleri arasından "çirt„ diye tükrük çıkarmak.
çirt sudh-tı I, 341-25;

sudhtur — = tükürtmek. *Bk:* **suttur.**
II, 183-15;
— **dı** II, 183-14;
— **ur** II, 183-15;

sudhuk = tükrük.
I, 381-27;
III, 102-4, 321-4;

suf = su. *Bk:* **suw.**
III, 427-19, 431-26;

suf = yün ipliklerinden elle örülen kuşak. *Krş.: Rad., Kom.* — *suf* = *elbise.*
III, 129-5;

sufsa — = fısıldamak; okuyup üflemek. *Bk:* **sufşa** —, **şuwşaş** —, **şuwşat** —.
III, 286-25;

— **dı** III, 286-22, 286-26;
— **r** III, 286-25;

sufşa — = fısıldamak; okuyup üflemek. *Bk:* **sufsa —, suwşaş —, şuwşat —.**
III, 286-25;
— **dı** III, 286-22, 286-26;
— **r** III, 286-25;

sugdıç = kışın dostlar arasında sıra ile yapılan şölen.
I, 455-2;

sugrat — = aratmak, aratarak her şeyi görmek. *Bk:* **sog — soglı —, soglıt —, sogur —;** *Düzelt:* **sograt —.** *Krş.: Rad., Tümen. — suk — = aramak.*
II, 332-17;
— **tı** II, 332-14;
— **ur** II, 332-17;

sugur = kelere benzer bir çeşit ada tavşanı. *Bk: Düzelt:* **sogur.**
I, 363-25;

suk = aç gözlü; alçak. *Bk: Düzelt:* **sok.** *[Caf., Man., U., T. T., An. İnd.].*
III, 130-8, 130-9;
— **er** = aç gözlü; alçak kimse.
III, 130-8;
— **ernğek** = işaret -şahadet- parmağı (ilk önce yemeğe uzanacak kadar yarsılı -haris- olmasından bu ad verilmiştir).
III, 130-9;

suk yalnğus er = kendine yardım eden bir kimsesi ve arkadaşı bulunmıyan, yapyalnız adam.
I, 333-23;

suk — = delmek. *Bk: Düzelt* **sok —.** *[Rad., Alt., Tel., Leb., Şor.; Sag., Koy., Kaç., Küw., Çağ., Taran., Kg., Kkg.]. Krş.: Rad., Yak.; Pek. — uk —.*
— **ar** I, 425-18;

sukak = sığın, geyik; beyaz geyik.
I, 214-17;
II, 287-1;
— **lığ** = geyikli, geyiği çok olan.
I, 498-2;

sukarlaç börk = uzun külah, börk.
I, 493-14;

sukı — = parmağıyla gıdıklamak.
III, 269-5;
— **dı** III, 269-3;
— **r** III, 269-5;

sukın — = yıkanmak (Uç dilince).
II, 154-1;
— **dı** II, 153-25;
— **ur** II, 154-1;

sulak = dalak (Kıpçakca). *Bk:* **talak.**
I, 411-26;

suluk = sarık. *Bk:* **suwluk.** *Krş.: Rad., Kg.* — *suluk* = *havlu, peşkir.*
III, 262-24;

sulındı = erkeğin arkaya doğru salıverdiği saç. *Bk:* **salındı.**
I, 449-24;

suma = önce ıslatılıp sonra kurutularak ögüdülen ve bulamaç, ekmek gibi şeyler yapılan buğday; aynı suretle hazırlanıp şerbet hamurunda kullanılan arpa.
III, 234-21;

sumlı — = Türkçe'den başka bır dille konuşmak.
III, 298-9;
— **dı** III, 298-6;
— **r** III, 298-9;

sumlım = Türkçe bilmiyen kimse.
I, 486-8;
II, 347-17, 347-21;
— **tat** = hiç Türkçe bilmiyen Farslı.
I, 486-6;

sumlış — = yabanci dil konuşmak. *Bk:* **sumluş** —.
II, 216-22;
— **dı** II, 216-18;
— **ur** II, 216-22;

sumlıt — = yabancı dil ile söyletmek.
II, 347-23;
— **tı** II, 347-14;
— **ur** II, 347-22;

sumluş — = yabancı dil konuşmak. *Bk:* **sumlış** —.
II, 216-22;

— **dı** II, 216-18 ;
— **ur** II, 216-22 ;

sun kişi = yumuşak huylu, yüreği selek adam.
III, 138-13 ;

sun — = sunmak. *[Rad., Bü. D.; Caf., T. T., An. İnd., U.; İd., Hou.].*
II, 28-25 ;
— **dı** II, 28-23 ;
— **ar** II, 28-25 ;

sundılaç = yund kuşu, çayır kuşu.
I, 526-19, 526-21, 529-5 ;
III, 178-14 ;

sundırı = deniz. *Bk :* **sunduru.**
I, 492-9 ;
— **da** I, 492-11 ;

sunduru = deniz. *Bk :* **sundırı.**
I, 492-9 ;
— **da** I, 492-11 ;

sunı = evin kirişleri.
III, 236-9 ;

sunu = çörek otu, nigella sativa. *[Caf.].*
III. 238-11 ;

sunuş — = birbirine sunmak.
II, 112-24 ;
— **dı** II, 112-21 ;
— **ur** II, 112-24 ;

sunzı = pire soyundan bir hayvan (bit olmalı).
I, 422-21 ;

sur sur = dudağın çıkardığı ses.
III, 122-3 ;
— — **öp** — = şarul şurul içmek.
— — **öp-ti** III, 122-3 ;

sura — = kullanmak. *[Rad., Çağ.].*
— — I, 428-10 ;

surçıt — = sürçtürmek. *Bk :* **sürç —, sürçit —.**
II, 328-8 ;
— **tı** II, 328-5 ;
— **ur** II, 328-8 ;

surkaç = lök ağacı zamkı. *Bk :* **surkuç.**

I, 454-23;

surkuç = lök ağacı zamkı. *Bk:* **surkaç.**
I, 454-23;

surkuçla — = lök macunu ile sap pekiştirmek.
III, 350-9;
— **dı** III, 350-6;
— **r** III, 350-9;

surkuçlan — = lök macunu ile sıkıştırılmak, berkitilmek.
II, 271-12;
— **dı** II, 271-9, 271-13;
— **ur** II, 271-12;

surkuçlan — [*] = yerde yaban hindibasına benzer bir ot bitmek; karamuk otu bitmek. *Bk:* **sarkaçlan** —.
II, 271-18;
— **dı** II, 271-15;
— **ur** II, 271-17;

surpla — [**] = kur'a çekmek. *Bk:* **sürile** —.
III, 444-2;
— — III, 446-10;
— **dı** III, 443-23;
— **r** III, 444-2;

suruş = buğday başaklarındaki taneler sertleşmeden önce başak alevde ütülür, sonra döğülerek yenir; ütme, firik.
I, 368-20;

suruşla — = başak ütmek, başak kavurmak.
III, 335-17;
— **dı** III, 335-14;
— **r** III, 335-17;

susgak = susak; kendisiyle su ve benzeri şeyler daldırılarak alınan nesne (Karluk, Kıpçak ve bütün göcebeler dilince). *[Rad., Bar.]. Krş.: Rad., Şor., Leb. — susga; Rad., Bar. — susgu.*
I, 470-28;

---

[*] Bu kelimenin yazılışında bir yanlışlık olsa gerektir; çünkü Div. Tercüme C. I, 454-22 ve C. III, 240-8 te geçen «سرقج sarkaç» kelimeleri bize bu fiillerin «sarkaçlandı - sarkaçlanur - sarkaçlanmak» imlasında olduğunu göstermektedir. Bay Kilisli bu fiillerin yazılışını Yazma nushadan almıştır; orada bu fiillerdeki «س» ve «ق» harfleri ötrelidir. Biz de metinde bulduğumuz şekli bozmadan aldık; bununla beraber fiillerin yanlış olduğuna da işaret ediyoruz. B. A.

[**] Bu şekil haşiyemize göre alınmıştır. B. A.

susık = kova (bir diyelekte).
I, 382-3;

sut — = tükürmek. *Bk:* **sudh** —.
— **tı** II, 295-11;

suttur — = tükürtmek. *Bk:* **sudhtur** —.
— **dı** II, 183-12;

suvık = sıvık, cıvık, sulu; durultularak akar haline getirilen her şey; ağaç ve kuyruk gibi şeylerin up uzun ve çırıl çıplak kalmış hali (Kıpçakça). *Bk:* **suvuk.**
III, 164-10, 164-12, 164-14;
— **kudhruk** = katır kuyruğu gibi kılsız ve uzun kuyruk.
III, 164-14;

suvuk = sıvık, cıvık, sulu; durultularak akar haline getirilen her şey; ağaç ve kuyruk gibi şeylerin up uzun ve çırıl çıplak kalmış hali (Kıpçakça). *Bk:* **suvık.**
III, 164-10, 164-12, 164-14;
— **kudhruk** = katır kuyruğu gibi kılsız ve uzun kuyruk.
III, 164-14;

suw = su. *Bk:* **suf.** *[Caf., P. P., T. T., An. İnd., USp., Man., U.J. Krş.: Rad., Uyg.; Yaz. — sup; Rad., Kaz., Kg. — sû; Rad., Şor., Sag., Koy. — suğ; Rad., Ö. D.; İd. — su.*
I, 15-20, 20-29, 31-6, 75-10, 95-15, 140-13, 164-11, 168-6, 172-3, 177-10, 179-1, 191-8, 194-5, 212-12, 218-15, 222-12, 246-3, 276-13, 294-6, 312-18, 314-24, 315-18, 369-24, 374-20, 375-6, 389-21, 396-18, 440-16, 443-3, 449-15, 450-1, 459-26, 460-7, 460-19, 492-11, 493-8, 520-22;
II, 4-25, 5-9, 6-21, 9-23, 12-24, 19-11, 19-13, 19-16, 24-20, 26-19, 27-7, 80-21, 80-22, 84-17, 86-13, 87-8, 87-12, 93-2, 105-13, 110-27, 111-17, 112-6, 124-6, 124-24, 132-9, 136-2, 139-15, 150-20, 151-21, 156-10, 164-3, 164-20, 166-13, 170-12, 171-1, 173-13, 173-14, 174-11, 175-15, 179-7, 184-22, 187-19, 199-8, 201-2, 213-21, 214-25, 225-21, 225-24, 232-10, 234-25, 238-8, 239-23, 244-7, 244-12, 247-8, 252-9, 264-20, 268-7, 274-15, 299-17, 300-14, 331-3, 339-19, 344-12;
III, 14-10, 54-18, 61-19, 91-3, 100-8, 108-4, 123-2, 129-6, 129-7, 154-6, 155-18, 171-17, 176-17, 179-5, 180-9, 182-4, 182-13, 184-7, 189-5, 191-11, 193-11, 205-23, 246-4, 268-6, 268-20, 294-25, 320-13, 324-22, 364-21, 372-21, 390-19, 391-6, 405-7, 411-14, 421-14, 426-15;
— **da** I, 379-5, 387-10, 401-12;

II, 3-14, 21-15, 26-22, 149-11, 156-26, 180-4, 208-4, 221-2, 314-19 ;
III, 59-17, 66-2, 86-10, 95-16, 100-12, 246-20, 284-7, 379-15, 410-12 ;

— **dan** II, 75-19, 164-5 ;

— **dın** II, 169-18, 194-19, 257-5, 336-5 ;
III, 184-25 ;

— **ı** I, 73-8, 144-20, 186-11, 258-4, 325-8, 424-17 ;
III, 28-11 ;

— **ığ** II, 317-2 ;

— **ın** I, 79-21, 155-18 ;
II, 6-1, 6-2, 79-20 ;
III, 80-21, 235-12, 325-6 ;

— **ka** I, 401-13, 528-10 ;
II, 26-25, 73-4, 85-8, 111-5, 160-9, 182-10, 190-3, 192-4, 197-26, 197-29, 203-18, 260-24, 293-24, 325-27 ;
III, 127-23, 182-2, 192-16, 261-13, 281-15 ;

— **nı** I, 450-16 ;
II, 311-9 ;

— **uğ** I, 525-1 ;
II, 19-4, 192-1, 212-18, 334-21 ;
III, 289-4, 327-5, 341-14, 353-20, 400-13 ;

— **lar** I, 186-4 ;
II, 215-22, 220-2 ;
III, 74-27, 161-2, 195-2, 394-9 ;

— **tirkeşi** = dere kolları suyunun toplandığı yer.
I, 460-7 ;

— **sıgırı** = manda, dombay.
I, 364-8 ;

— **katlış** — = su kollarının kavşıtında su birbirine karışmak.

— **katlış-tı** I, 460-19 ;

suwal — = sulanmak, su verilmek, su saçılmak. *Krş.: Caf.* — *suwa* — = *sulamak.*
II, 125-12 ;

— **dı** II, 125-9, 162-13 ;

— **ur** II, 125-12 ;
III, 240-8 ;

suwal — = -çamur veb.- sıvanmak.
II, 125-14 ;

— **dı** II, 125-13 ;

— **ur** II, 125-14 ;

suwar — = sulamak, suvarmak. *[Rad., Kaz.]. Krş.: Rad., Kg. — sûar —.*
— — I, 498-21;

suwaş — = -çamur veb.- sıvamakta yardım ve yarış etmek. II, 102-22;
— **dı** II, 102-19;
— **ur** II, 102-22;

suwgar — = sulamak, su vermek. *Bk:* **suwrar** —. *Krş.: Rad., Taran., D. Tür., Çağ., Kaz., Alt., Tel., Leb., Şor., Sag., Koy., Küw. — sugar —.* II, 188-22;
— — II, 44-18, 44-19, 255-23;
— **dı** II, 188-20, 199-22;
— **ur** II, 188-22;
— **gıl** II, 44-23;
— **guçı** (Oğuzlardan başka Türklerce). II, 50-6, 256-9;
— **daçı** (Oğuzlarca). II, 256-11;
— **guluk** II, 256-25;
— **ığsak** II, 257-3;
— **ığlı** II, 257-13;

suwgarımsın — = sular görünmek, suvarır görünmek.
— **dı** II, 202-12, 261-22;

suwgarış — = sulamakta yardım etmek. *Krş.: Rad., Kaz.—sugarış—.*
— **dı** II, 201-21;

suwgart — = sulatmak, sulatmak için birini göndermek. *Krş.: Rad., Kaz., D. Tür., Taran., Çağ. — sugart —.*
— **tı** II, 256-2;

suwgarun — = sular görünmek.
— **dı** II, 202-3;

suwıglan — = sulu bulmak. *Bk:* **suvuk, suvık.** II, 267-6;
— **dı** II, 267-3;
— **ur** II, 267-5;

suwış — = sıvıklaşmak, cıvıklaşmak. II, 102-18;
— **dı** II, 102-13;
— **ur** II, 102-17;

suwla — = sulanmak, su içmek; sulandırmak, su koymak. *Bk:* **suwul** —.
III, 297-24;
— **dı** III, 297-20, 297-22;
— **r** III, 297-24;

suwlağ = hayvan sulanacak yer, yalak.
I, 464-15;

suwlan — = sulanmak, sulu olmak.
II, 247-20;
— **dı** II, 247-15, 247-21;
— **ur** II, 247-19;

suwlanğ = dalı budağı olmıyan ağaç; kıvırcık olmayıp düz olan saç.
III, 386-2, 386-4;

suwlat — = sulatmak.
II, 346-28;
— **tı** II, 346-24;
— **ur** II, 346-28;

suwluk = sarık; mendil ve benzerleri. *Bk:* **suluk**. *[Müh.]. Krş.: Caf., U. — suwluk = su kabı.*
I, 201-13, 471-19;
II, 96-5, 215-13, 246-22, 304-3, 346-1;
III, 296-16, 323-16;
— **ın** II, 151-5;

suwrar — = sulatmak. *Bk:* **suwgar** —.
— **dı** II, 199-24;
— **ur** II, 200-2;

suwsa — = susamak. *[Rad., Kar.; Caf., T. T., An. İnd.].*
III, 284-20;
— **dı** I, 281-26;
III, 284-18;
— **r** III, 284-20;

suwsat — = susatmak.
II, 336-15;
— **tı** II, 336-13;
— **ur** II, 336-14;

suwsı — = sulanmak, sulu olmak.
III, 284-25;
— **dı** I, 282-7;
III, 284-22;

— **r** III, 284-25 ;

suwsuş = buğdayın kuvveti gittikten sonra alınan son suyu ; üzerine su katılmış ayran. *[Caf.].*
I, 460-15 ;

suwul — = sulanmak. *Bk :* **suwla** —.
— **ma** III, 80-21 ;

suyagu = horozun ayağındaki mahmuz. *Krş. : Rad., Kg.* — *soyav* = *çam ağaçının iğneleri, diken, keçe bızı.*
III, 174-7 ;

suyran = minare ve buna benzer şeyler gibi uzun olan her nesne (Oğuzca).
I, 436-22 ;

sü = asker. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., USp., U., Man.].*
I, 69-26, 249-18, 321-15, 443-4, 490-8 ;
II, 5-13, 19-11, 29-3, 209-15, 231-13, 239-25, 245-10 ;
III, 77-5, 78-19, 81-5, 104-22, 105-10, 114-5, 192-3, 208-12, 208-23, 292-3 ;
— **ge** I, 521-6 ;
II, 274-27 ;
III, 77-1, 208-14 ;
— **ni** III, 249-4, 339-19 ;
— **si** I, 195-3, 353-5, 371-2 ;
— **sin** I, 144-9, 307-15, 399-23, 516-3 ;
II, 7-22, 19-7, 190-13, 312-3 ;
III, 59-24, 94-2, 180-18, 260-18, 305-3 ;

Selçük sü-başı = Selçuk hanlarının dedesi olan kişi.
I, 478-8 ;

süçi — = tatlılanmak ve güzelleşmek. *[Rad., Çağ.]. Krş. : Rad., Uyg.* — *sücü* —.
III, 258-3 ;
— **di** III, 258-1 ;
— **r** III, 258-3 ;

süçik = tatlı ; içilecek şey, şarap. *Bk :* **süçük.** *Krş. : Rad., D. Tür., Çağ. ; Caf., USp. ; Müh.* — *süçük ; Yaz.* — *süçig ; Caf.* — *süçüğ ; Müh.* — *süçü ; İd., Hou.* — *süçi.*
I, 157-11, 211-10, 282-7, 338-16, 373-4, 408-15, 408-16 ;
III, 166-2, 397-18, 427-23 ;
— **den** III, 164-4 ;
— **ni** I, 154-17 ;

süm — = tap tatlı, pek tatlı nesne (Oğuzca).
I, 338-16 ;

kızıl — = şarap (Ila = Ilı deresi halkı -yani Yağma, Toxsı, Çiğildilince) ; kızıl şarap (Ö. Türklerce).
I, 408-20 ;

sücin — = tadını bulmak, mahzuz olmak. *Bk:* **süçün** —. *Krş.: Rad., Uyg.* — *sücün* —.
II, 150-27 ;
— **di** II, 150-24 ;
— **ür** II, 150-27 ;
— **se** II, 150-29 ;

süçir — = tatlılaşmak, tatlanmak.
II, 75-15 ;
— **di** II, 75-13 ;
— **er** II, 75-14 ;

süçiş — = tatlılanmak. *Bk:* **süçüş** —.
II, 92-9 ;
— **di** II, 92-7 ;
— **ür** II, 92-8 ;

süçit — = iyileştirmek, tatlılandırmak. *Krş.: Rad., Uyg.* — *sücüt* —.
II, 300-4 ;
— **ti** II, 299-25 ;
— **ür** II, 300-4 ;

süçük = şarap. *Bk:* **süçik.**
II, 190-24 ;

süçün — = tadını bulmak, mahzuz olmak. *Bk:* **süçin** —. *Krş.: Rad., Uyg.* — *sücün* —.
II, 150-27 ;
— **di** II, 150-24 ,
— **ür** II, 150-27 ;
— **se** II, 150-29 ;

süçüş — = tatlılanmak. *Bk:* **süçiş** —.
II, 92-9 ;
— **di** II, 92-7 ;
— **ür** II, 92-8 ;

süglin = sülün. *Bk:* **süwlin.** *Krş.: Rad., Çağ.* — *süklün ; Caf.* — *süglün.*
I, 444-6 ;

sügrüğ = kadının avret yeri.

I, 478-10 ;

sükel = hasta (Oğuzca). *Bk : Düzelt :* **sökel.**

süken = eşek yükünün bir tarafında olan sepet, sele gibi şeyler, seklem.
I, 403-8 ;

sükne — = siğile ilâç yapmak, sağaltmak.
III, 302-1 ;
— **di** III, 301-27 ;
— **r** III, 302-1 ;
— **gü** = et ile tırnak arasında çıkan sivilce.
I, 491-20 ;

süksük = "dagdağan„ denilen bir ağaç, kaloxylon ammodendron. *[Rad., Çağ., D. Tür. ; Caf., U.].*
I, 486-4 ;

sükül = siğil. *[Caf.].*
III, 301-27 ;

sül = ette ve ağaçta olan yaşlık ve tazelik. *Krş. : Rad., Kaz. ; Caf., U. — sül = irin.*
— **inğe** I, 356-20 ;
III, 134-13, 369-22 ;
— **lüğ** = çiğ, pişmemiş.
III, 134-10 ;

süle — = düşmana karşı asker göndermek, savaş yapmak. *[Rad. ; Yaz. ; Caf., T. T., An. İnd., U.].*
III, 271-21 ;
— — III, 272-2 ;
— **di** III, 271-18, 271-20 ;
— **r** III, 271-21 ;

sünğiş = savaşta saldırma ve süngü dürtme. *Bk :* **sünğüş.**
III, 365-1 ;

sünğü = süngü, mızrak, kargı. *[Rad., Çağ., Kom., Kr.; Müh.; İd., Hou.].*
I, 349-3, 497-17 ;
II, 264-25 ;
III, 337-7, 368-16 ;
— **n** I, 441-9 ;

sünğük (g) = kemik. *[Rad., Uyg., Çağ. ; Caf., U.; İd.]. Krş. : Rad.; Yaz. ; Caf., Man., U. — söngük ; Müh. — sünğek.*
I, 178-18, 235-7, 247-25, 380-4 ;

II, 85-21, 224-1 ;
III, 52-7, 367-21 ;
— **i** III, 297-7, 367-22 ;

sünğüklen — = kemiklenmek, büyümek.
III, 408-11 ;
— **di** III, 408-8 ;
— **ür** III, 408-11 ;

sünğüle — = süngülemek, süngü ile dürtmek.
III, 405-4 ;
— **di** III, 405-1, 406-3 ;
— **r** III, 405-3 ;

sünğüş = savaşta saldırma ve süngü dürtme. *Bk :* **sünğiş.** *Krş. : Rad. ; Yaz. — söngüş.*
III, 365-1 ;

sünğüş — = çarpmak, süngüleşmek, savaşta süngüleşmek. *[Caf.]. Krş. : Rad. ; Yaz. ; Caf., Man., Chuas. — söngüş —.*
III, 394-18 ;
— **di** III, 393-15, 394-15 ;
— **ür** III, 394-18 ;

sünğüt = karşılığına bir şey verilmiyen ve geri gönderilmiyen armağan. *Bk :* **sinğüt.**
III, 362-11, 362-13 ;

süprük = süprüntü ; bir adama kızıldığında söğme olarak kullanılır.
II, 231-20 ;

süprül — = süpürülmek. *[Rad. ; İd.]. Krş. : Rad., Çağ., Taran. — süpürül —.*
II, 231-22 [*] ;
— **di** II, 231-18 ;
— **ür** II, 231-22 [*] ;

süpründi = süprüntü. *Krş. : Rad. — süprüntü, süpürüntü.*
I. 493-7 ;

süpür — = süpürmek. *[Rad., Çağ., Taran. ; Müh. ; İd., Hou.].*
II, 85-20 ;
— **di** II, 85-18 ;
— **ür** II, 85-20 ;
— **gü** = süpürge. *[Rad., Çağ., Az. ; Müh.]. Krş. : İd. — süpürge.*

---

[*] Fiilin bu iki şekli, Basmada ve Yazmada bulunduğu halde Çevirmemizde unutulmuştur ; buraya katıyoruz. B. A.

I, 490-10 ;

sür — = sürmek, koğmak, sürgün etmek ; devam etmek. *[Rad., Bü. D. ; Caf., P. P., T. T., An. İnd., Man. ; Yaz. ; Müh. ; İd.].*
II, 7-19, 39-10 ;
— **di** II, 7-16, 7-18, 39-9, 90-12, 177-10 ;
— **er** II, 7-19, 39-10 ;
III, 217-1 ;
— **güçi** II, 51-8, 51-9 ;

sür — = kızmak, çıkışmak. *Bk :* **sar —, ser —.**
II, 39-1 ;
— **di** II, 38-29 ;
— **er** II, 39-1 ;

sürç — = sürçmek, ayak kaymak. *[Rad., Çağ. ; Müh.].*
III, 420-19 ;
— **di** III, 420-17 ;
— **er** III, 420-19 ;

sürçek = gece toplantısı, müsamere (Oğuzca). *Bk :* **sürçük.** *Krs. : Müh. ; Rab. ; İd. — sürçek = hikâye, kıssa, destan.*
I, 478-5 ;

sürçit — = sürçtürmek. *Bk :* **surçıt —.**
II, 328-8 ;
— **ti** II, 328-5 ;
— **ür** II, 328-8 ;

sürçük = gece toplantısı, müsamere. *Bk :* **sürçek** (Oğuzca).
I, 478-3 ;

sürile — = kur'a çekmek. *Bk :* **surpla —.**
III, 444-2 ;
— — III, 446-10 ;
— **di** III, 443-23 ;
— **r** III, 444-2 ;

sürk = soğuktan donma, katılaşma.
I, 353-15 ;

sürkile — = koğalamak, sürmek ; koğalayıp sürerek üzerine saldırmak. *Bk :* **sürküle —.**
— **di** III, 353-9 ;

sürküle — = koğalamak, sürmek ; koğalayıp sürerek üzerine saldırmak. *Bk :* **sürkile —.**
III, 353-15 ;
— **di** III, 353-9 ;

— **r** III, 353-15;

sürse — = sürmek istemek.
III, 284-17;
— **di** III, 284-14;
— **r** III, 284-16;

sürt — = sürtmek; sürmek. *[Rad., Çağ., Taran., D. Tür., Kg., Kkg., Alt., Tel., Leb., Küw., Kom., Kar.; Caf.; Müh.].*
III, 427-3;
— **ti** III, 426-26, 427-1;
— **er** III, 427-3;

sürtük = ezilen, sürüştürülen her şey.
I, 477-27;
— **işler** = sürüştüren, kendisine sürüştürülen kadın; sevici kadın. *[Rad.].*
I, 477-24;

sürtül — = sürtülmek, döğülmek; sürülmek. *[Rad., Kar., Kg., Taran.].*
II, 231-10;
— **di** II, 231-4, 231-8;
— **ür** II, 231-10;
III, 303-12;

sürtün — = sürtünmek; sürünmek. *[Rad., Tel.].*
II, 245-28;
— **di** II, 245-21, 245-24;
— **ür** II, 245-28;

sürtür — = sürdürmek, sürttürmek.
II, 184-8, 184-13;
— **di** II, 184-6, 184-10, 184-12;
— **ür** II, 184-8, 184-13;

sürtüş — = -sürmek ve sürtmek-te yardım ve yarış etmek.
II, 211-5;
— **di** II, 210-23, 211-2;
— **ür** II, 211-5;

sürüğ = sürü. *[Caf., P. P., Man.]. Krş.: Rad., Uyğ., Çağ., D. Tür., Kom. — sürük; Rad., Kr.; İd. — sürü.*
I, 389-11, 389-16;
III, 102-19;

sürül — = sürülmek; ezilmek. *[Rad., Uyg., Çağ., Kar.].*
II, 123-22;
— **di** II, 123-15, 123-16, 123-17;
— **ür** II, 123-22;

— **gen** = her zaman, her yerden sürülen.
I, 523-8, 525-14;

sürün — = kendini kaşımak; sert bir şey döğülerek ezilmek. *[Rad., Kr.]. Krş.: Rad., Kr., Kar., D. Tür., Çağ., Şor., Sag.* — *sürün* — = *kendini sürüklemek, sürüklenmek.*
II, 151-19;
— **di** II, 151-17;
— **ür** II, 151-19;

süründi er = her yerden sürülen, sürüntü adam. *[Müh.].*
I, 449-9;

sürüş — = -aygır aşmak istediğinde kısrağı- dişliyerek sürüklemek; itişmek; borcu alacakla ödeşmek. *[Rad., Kr., Şor.].*
II, 97 2;
— **di** II, 96-23, 96-28, 96-29;
— **ür** II, 97-2;

süs — = süsmek. *[Rad., Alt., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaç.].*
II, 293-3;
— **di** II, 293-1;
— **er** II, 293-2;
— **gen (— egen)** = çok süsen.
III, 364-15;

süsgir — = süsmek istemek, süsmeğe saldırmak. *Bk:* **süsgür** —.
II, 189-15;
— **er** II, 189-15;

süsgür — = süsmek istemek, süsmeğe saldırmak. *Bk:* **süsgir** —.
— **di** II, 189-13;

süstür — = süstürmek, tos yaptırmak.
II, 184-27;
— **di** II, 184-25;
— **ür** II, 184-27;

süsün — = -başını- vurur gibi görünmek.
II, 152-16;
— **di** II, 152-13;
— **ür** II, 152-16;

süsüş — = süsüşmek. *[Rad.].*
II, 101-11;
— **di** II, 101-9;
— **ür** II, 101-11;

süt = süt. *[Rad., Bü. D.; Caf.; Müh.; İd., Hou.].*

I, 157-7, 180-3, 181-4, 193-1, 218-16, 397-26, 449-2;
II, 37-22, 43-28, 51-1, 61-8, 66-12, 72-16, 101-23, 124-21, 139-14, 163-3, 304-8;
III, 120-18, 129-7, 181-21, 197-25, 198-9, 264-11;

— **ge** II, 13-23;
— **i** I, 468-8;
— **in** I, 389-17;
— **ten** III, 167-8;
— **üğ** I, 523-4;
II, 85-14;
— **ler** III, 102-20, 195-7;

süt ötrüm = mercimeğe benzar ishal veren bir ot.
I, 107-1;

sütger — = süt gibi sulu, duru yapmak.
II, 189-12;
— **di** II, 189-9;
— **ür** II, 189-12;

süwlin = sülün. *Bk:* **süglin.**
I, 444-7, 447-6;
III, 11-4;

süwri = sivri.
I, 422-8;

süwrit — = sivriltmek.
II, 332-22;
— **ti** II, 332-18;
— **ür** II, 332-22;

süz — = süzmek. *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran., Kg., Kkg., Kom.; Caf., T. T., An. İnd., Chuas.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Uyg., Bar.* — *süs* —.
II, 9-25;
— **di** II, 9-23;
— **ti** I, 450-16, 450-17;
— **er** II, 9-25;

süzgün = rengi kara, dikenli bir dağ agacı.
I, 443-17;

süzlün — = süzülmek.
II, 247-10;
— **di** II, 247-8;
— **ür** II, 247-10;

süzlüş — = süzülmek.
II, 215-24;
— **di** II, 215-22;
— **ür** II, 215-24;

süzme = "keş„ denilen yağsız kuru peynir, ayran süzmesi. *[Rad., Çağ., Taran.; İd.]. Krş.: Rad., Kg.* — *süzbö; Müh.* — *süzme = süzgeç, süzgü; İd.* — *süzme = mahmur bakışlı.*
I, 433-22;

süztür — = süzdürmek. *Krş.: Rad., Çağ., D. Tür., Taran.* — *süzdür* —.
II, 184-24;
— **di** II, 184-22;
— **ür** II, 184-23;

süzük = süzük, süzülmüş. *[Rad., Uyg., Kom., Çağ., Taran., Alt., Tel., Bar.; Caf., T. T., An. İnd., Chuas., USp., Man., U.; Müh.].*
I, 389-21;

süzül — = süzülmek. *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran., Bar., Uyg.; Caf., P. P., T. T., An. İnd.].*
II, 124-7;
— **di** II, 124-6, 139-15;
— **ür** II, 124-7;

süzün — = süzülür gibi görünmek.
II, 152-2;
— **di** II, 151-21;
— **ür** II, 152-2;
— **di suw** = süzülmüş su. *[Rad., Uyg.].*
I, 449-15, 450-20;

Ş

şa = alacalı bir kuş.
III, 211-1 ;

erdemsiz — = "faydasız kuş„ anlamına aynı kuşa verilen lâkap.
III, 211-4 ;

şagıla — çağlamak. *Bk :* **çagıla —, jagıla —.**
III, 324-25 ;

— **dı** III, 324-23 ;

— **r** III, 324-25 ;

şalaşu = bir çeşit Çin dokuması.
I, 446-4 ;

şamuşa = yenilen bir ot, poy otu.
I, 446-5 ;

şap şap = vurmada çıkan ses ; yemekte ağızda çıkan şapırtı.
III, 145-23, 146-2, 146-3 ;

şar şar = yağmurun sağnak halinde yağmasından çıkan ses ; her hangi bir akarın çıkardığı ses. *Bk :* **çar çar.**
I, 324-10 ;

şat = cüret, cesaret. *Krş. : Rad., Kg.* — *şat* = *şen, neşeli.*
I, 320-11 ;

— **ı** I. 320-12 ;

şaw = Uç'ta biten ve elbise temizlenen çöğen gibi bir ot.
III, 155 8 ;

şebenğ = demirden yapılmış baston, cop. *Bk :* **şebinğ.**
III, 354-20 ;

şebinğ = küçük demir çomak, demir baston (Çiğilce). *Bk:* **şebenğ.**
III, 369-15 ;

şebük = çabuk.

I, 147-6 ;

şekirtük = fıstık.
I, 507-4 ;

şel şül = udumsuz, yöntemsiz.
— — **eliğlig** I, 336-21 ;

şenbuy = başka bır davetten sonra geceleyin gidilen içki ziyafeti (Kençekçe).
III, 239-20 ;

şep = ivmeyi, aceleyi anlatan bir edat. *[Rad', Kaz.].*
I, 319-8 ;
— **kel** — = çabuk gelmek.
— **kel** I, 319-9 ;

şeş — = çözmek. *Bk :* **seş** —. *[Rad., Şor., Taran., Kg. ; Müh. ; İd.[.*
II, 293-7 ;
— **di** II, 293-4 ;
— **er** II, 293-7 ;

şeştür — = çözdürmek. *Bk :* **seştür** —. *[Rad., Taran.].*
— **di** II, 187-10 ;

şi = Çin hakanlarının selâmlandığı bir kelime.
III, 211-10 ;

şın = taht ; sedir (Çiğilce). *Krş. : Rad., Kg. — şınğ = Üstyurt yaylası.*
III, 140-9 ;

şış = şiş, tutmaç yedikleri şiş. *Bk :* **sış.** *Krş. : Müh. — şiş.*
II, 282-10 ;
— **ku** II, 179-7 ;

şöpik = meyva yenildikten sonra atılan şey, çörçöp. *Bk :* **çöpik.** *Krş. : Rad., Şor. — şöbeğ = kenevir sapı kabuğu.*
I, 390-5 ;

şu = emir ve nehiyde sona gelerek pekitme bildiren "çu„ yerine kullanılan bir kelime. *Bk : Düzelt :* **şü.**
III, 211-6, 211-7, 211-8 ;

şuglu = tilki üzümü, solanum nigrum.
I, 431-6 ;

şutı = kırkayak, örümcek, çıyan gibi bir böcek (öz Türkçe değil).
III, 218-13 ;

şuwşaş — = gizli söz fısıldaşmak. *Bk :* **sufsa —, sufşa —.**
II, 350-17 ;

— **dı** II, 350-14 ;
— **ur** II, 350-16 ;

şuwşat — = fısıldatmak. *Bk:* **sufsa —, sufşa —.**
II, 337-9 ;
— **tı** II, 337-6 ;
— **ur** II, 337-9 ;

şü = emir ve nehiyde sona gelerek pekitme bildiren "**çü**" yerine kullanılan bir kelime. *Bk :* **şu.**
III, 211-6, 211-7, 211-8 ;

şük = susturma edatı. *[Rad., Uyg., Taran., D. Tür.; Caf., T. T., An. İnd., U., USp.].*
I, 335-12 ;
— **tur** — = sükût etmek (Türklerce).
— **tur** I, 335-13 ;

şünğle = Argu diyarında biten ve kökü yenen bir ot.
III, 379-12 ;

şünük = çınar ağacı. *Bk:* **çarun** (Yağmaca), **çünük.** *[Rad., Uyg.; Caf.].*
I, 390-10 ;

şüt = soy, asıl (Xotan dilince).
III, 120-19 ;

şütük = sığır boynuzundan yapılan divit.
I, 390-7 ;
— **sakal** = köse sakal.
I, 390-8 ;

T

taba = yan, taraf, cihet; "... e, ... e doğru, ... e yanına„ anlamlarına ve arapça "ila„ ve "ragmen„ karşılığında bir edat ve kelime. *[Rad., Uyg., Çağ., Kaz.]. Krş.: Caf., T. T., An. İnd., U., P. P.; Yaz. — tapa.*
I, 94-2, 214-18, 425-19, 445-14;
II, 103-26, 312-5;
III, 23-2, 216-11, 216-12, 216-14, 235-13, 272-1;
— **sı** III, 216-15;

tabala — = kınamak, ayıplamak. *[Rad., Kg., Tob., Kaz.; Müh.].*
III, 322-25;
— **dı** III, 322-23, 327-17;
— **r** III, 322-25;

taban = taban; deve tabanı. *[Rad., Kr., Şor., Leb., Sag., Koy., Kaç., Küw., Kom., Kaz., Kg., Kar.; İd., Hou.].*
I, 400-11, 405-3;
— **lığ** = tabanlı. I, 499-5;

tabanla — = -deve- tepmek. *Krş.: Rad. — tabanla — = toprağı tırmıklamak; Rad., Kaz. — tabanla — = kendini hakir göstermek.*
III, 342-5;
— **dı** III, 342-3;
— **r** III, 342-5;

tabaru = "... ya dogru, ... ya karşı„ anlamına edat. *[Rad., Uyg.].*
I, 445-11, 445-13;
III, 69-1, 440-20;

tabız — = bilmece söylemek ve sormak. *Bk:* **tabuz —, tapuz —.**
— **dı** II, 164-25;

tablağ = rıza, muvafakat. *Bk: Düzelt:* **taplag.**

I, 462-2;
— **ıng** I, 462-3;

tabuz — = bilmece söylemek veya sormak. *Bk:* **tabız—, tapuz—.**
II, 86-8;
— **dı** II, 86-6;
— **dum** I, 462-6;
— **ur** II, 86-8;
— **gu neng** = bilmece.
I, 489-2;
— **guk** = bilmece.
I, 502-13;
II, 164-25;

tada = on adımdan görülebilen yer parçası. *Bk:* **tata.**
III, 220-10;

tadgun = Fırat ve ona benzer akan dere.
I, 438-8;

tadu = insanın tab'ı ve tabiatı. *Krş.: Rad., Uyg.* — *tadu* = *haz, zevk.*
III, 220-9;

tadun [*] = bir yaşındaki buzağı. *Bk:* **tadhun.**
III, 171-5;

tadhun = tosun, iki yaşında olan sığır. *Bk:* **tadun.** *Krş.: Rad., Koy., Kaç.* — *tazın* = *iğdiş edilmiş öküz.*
I, 400-14, 400-15;

tafarçı = yük taşıyan.
III, 149-3;

tafrak = çabuk, acele; kıvrak, çalışkan. *Bk:* **tawrak.**
I, 468-25;

tag = dağ. *Bk: Düzelt:* **tağ.**

tağ = dağ. *[Rad., Çağ., Taran., Kom., Şor., Leb., Sag., Koy., Kız., Küw.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
I, 89-2, 147-11, 148-10, 156-3, 173-21, 312-15, 325-26, 398-19, 451-9, 466-16, 494-18, 495-9, 498-2, 498-14, 499-20;

---

[*] Kaşgarlı, bu kelimenin Arapça karşılığında « التبيع » demiştirki « bir yaşındaki dana » anlamınadır. Bundan başka « tadhun » kelimesi karşılığında ise « الجذع من البقر » demiştir, bunun anlamı da « iki yaşını bitirmiş olan sığır yavrusu » dur; bu yaşta olan sığır yavrusuna bugün bile « tosun » denmektedir. « Tadun » ile « tadhun » un ayrı ayrı söylenen bir tek kelime olduklarına ve « د - ذ » harflerinin birbiriyle yer değiştirdiğine bakılarak anlamlarının da bir olması gerekirse de düşünüle. B. A.

II, 68-12, 68-18, 77-20, 103-2, 157-5, 269-1, 275-22, 278-12, 288-11;
III, 18-29, 124-8, 153-3, 153-5, 199-6, 215-17, 216-22, 360-3, 410-19;
— **dan** I, 169-8, 169-27;
— **da** II, 357-3;
III, 311-8;
— **dın** I, 190-2, 190-21, 224-21, 278-17;
II, 130-28;
III, 195-2;
— **ığ** I, 100-17, 424-17;
II, 294-24;
III, 106-15;
— **ka** I, 156-1, 173-24, 185-14, 212-5, 256-2, 277-7;
II, 43-28, 50-11, 50-23, 61-10, 67-7, 103-2, 238-19, 355-24;
III, 153-5, 212-1;
— **nı** I, 292-22, 297-6;
— **lar** I, 160-6, 179-20, 186-11;
II, 283-3;

tagar = çuval, dağarcık, içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne, harar. *[Rad., Taran., D. Tür., Çağ.]. Krş.: Müh. — tagarçık; İd. — tagarcuk.*
I, 17-15, 244-16, 411-4;
II, 306-23;
— **ka** II, 147-20;

tagay = dayı. *[Rad., Çağ., Kom.; Caf., USp.; Müh., Hou.].*
III, 238-19;

tagık — = dağa çıkmak; dağa kaçmak, yozlaşmak.
II, 117-12;
— **tı** I, 192-5;
II, 117-10;
— **ar** II, 117-12;

tagıl — = -bıçak gibi keskin şeyler- körleşmek.
II, 129-6;
— **dı** II, 129-1;
— **ur** II, 129-6;

tağla — = dağlamak. *[Rad., Kr.; İd.].*
III, 294-18;
— **dı** III, 294-16;
— **r** IIII, 294-18;

tağlat — = dağlatmak.
II, 344-6;
— **tı** II, 344-4;
— **ur** II, 344-6;

tagna yawa = kasnı ağacı püsesi olup yoğurtla karıştırılarak tutmaca katılan ve ona renk veren bir deva.
I, 434-20;

taguzmak er = etine dolgun, bodur kişi. *Bk:* **takuzmak.**
I, 504-22;

tahçek (?) [*] = bir çeşit Çin ipeği.
I, 476-19;

tah tah = salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmak için bir nida.
I, 9-15;
III, 117-14, 118-10;

taxtu = eğrilmemiş ham ipek. *Bk:* **tahçek.**
I, 416-7;

tak — = takmak. *[Rad., Çağ., Tel., Alt., Leb., Tuba., Kaz., Kaç.; Caf., T. T., An. İnd.; İd.].*
II, 17-2;
— **dı** II, 16-26;
— **ar** II, 17-2;

takagu = tavuk -cins adı-. *Krş.: Caf., T. T., An. İnd., U., Man., USp. — takıgu; Müh. — tağuk.*
I, 217-8, 447-1, 447-7;
III, 11-4;
— **nı** III, 97-14;
erkek — = horoz. I, 447-2;
tışı — = tavuk. I, 447-3;
— **yılı** = Türklerin onikili yıllarından biri.
I, 346-11, 447-12;

takı = dahi (Türklerce). *Bk:* **dakı** (Oğuzca). *[Rad., Kg.; Caf., T. T., An. İnd., Man., USp.; Müh.; Rab.; İd.].*
I, 73-11, 274-17, 412-22, 456-3, 468-8, 494-4;

---

[*] Basma ve Yazma nushalarda bu kelime, görülen şekilde yazılmış olup harekesizdir. Biz bunu Tercüme C. I, 416-7 deki « taxtu » kelimesine ölçümliyerek « tahçek » şeklinde yazdık. Bu iki kelimenin anlamları birbirine yakındır. Bundan başka « تحجك » kelimesindeki « ج » harfinin üzerinde bir nokta bulunmalıdır; çünkü Türkçede « ج » harfi yoktur. B. A.

II, 110-4, 118-17, 177-11, 195-27, 263-22, 335-6, 356-19 ;
III, 188-20, 226-17, 226-20, 278-14, 378-20, 398-27 ;

takıl — = takılmak, dizilmek. *[Rad., Kr.].*
II, 129-9 ;
— **dı** II, 129-7 ;
— **ur** II, 129-9 ;

takır takır = ses bildiren bir kelime. *Bk :* **tikir tikir.** *[Rad., Kr.].*
I, 361-21 ;

taktur — = taktırmak, dizdirmek. *[Rad., D. Tür.].*
II. 174-3 ;
— **dı** II, 174-1 ;
— **ur** II, 174-3 ;

takuk = horoz ; (Türkmence = Oğuzca) tavuk. *Bk :* **takagu.** *Krş. : Rad., Çağ. ; İd. — takuk = tavuk.*
II, 286-20 ;
III, 114-22 ;
— **yalıgı** = horoz ibiği.
III, 13-22 ;
— **luğ** = tavuklu (Oğuzca).
I, 497-26 ;

takuzmak er = etine dolgun, bodur kişi. *Bk :* **taguzmak.**
I, 504-23 ;

tal = dal, yaş dal. *[Rad., Uyg. ; Caf.].*
I, 412-21 ;
II, 105-8 ;
III, 156-22, 156-23 ;
— **bodh-luğ** = boyu düzgünce kişi ; - en çok - ince uzun cariyeler için kullanılır.
III, 156-23 ;

talagu = çabuk öldüren ağı ; iç ağrısı.
I, 447-14, 447-15 ;

talak = dalak. *Bk :* **sulak** (Kıpçakça). *[Rad., Kaz., Kg., Tob. ; İd., Hou.].*
I, 411-24 ;

talas = at yarışında, top ve çevgen oyununda çizilmiş sınır ve gerilmiş ip. *Bk :* **tasal.**
I, 366-13, 392-25 ;

talbın — = kuş- dalbınmak, çırpınmak. *Bk:* **talpış —, talpır —;**

Düzelt: **talpın** —. *[Rad., Kaz.]. Krş.: Rad., Çağ.* — *talbin* —; *İd.* — *talıbın* —; *Rad., Kg., Kkg.* — *talpın*—.
II, 240-1;

— **dı** II, 239-27;

— **ur** II, 240-1;

talgağ = insanı öldürecek derecede şiddetli tipi.
II, 288-10, 288-12;

talgan ig = sar'a, tutarık. *Krş.: Rad., Tel., Şor.* — *talgak.*
I, 438-11;

talgır — = kar tipisi kopmak. *Bk:* **talgur** —.
II, 179-6;

— **dı** II, 179-4;

— **ar** II, 179-6;

talguç = hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağaç
I, 453-9;

talguk = baltanın sapını sıkıştırmak için çakılan çivi. *[Caf., U.].*
I, 469-5;

talgur — = kar tipisi kopmak. *Bk:* **talgır** —.

— **dı** II, 179-4;

talgur — = -mide, iç- bulunmak, karışmak.
II, 179-3;

— **dı** II, 178-24;

— **ur** II, 179-3;

talığ = tat, lezzet. *Krş.: Rad., Koy.* — *tâlı* = *tatlı.*
I, 408-8;

tatığ — = tat, lezzet.
I, 408-9;

talk — (**talka** —) = zarar vermek.

— **ar** (— **r**) I, 506-24;

talka = koruk. *Bk:* **tarka**
I, 179-6, 427-3, 427-11;

talkalan — = koruklanmak, salkım koruk olmak.
III, 201-22;

— **dı** III, 201-19;

— **ur** III, 201-22;

talkan = kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa. *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran, Tel., Alt., Kg., Soy., Kaz.; Müh.].*

I, 440-17, 440-21 ;
— **ka** II, 89-24, 154-16, 189-28, 190-5 ;

talkı — [*] = ayıp sayılmak.
— **mas** II, 304-23 ;

talkığ = dağların çatıştığı yer.
I, 463-3 ;

talkığ = işleri sürüncemede bırakma.
I, 463-4 ;

talkıl — = itilmek, kakılmak, defedilmek, savulmak.
II, 230-17 ;
— **dı** II, 230-13, 230-15, 230-16 ;
— **ur** II, 230-17 ;

talkış — = dürmekte ve bükmekte yardım etmek.
II, 207-7 ;
— **dı** II, 207-3 ;
— **ur** II, 207-7 ;

talkıt — = işi geciktirmek ; yükü çarpıtmak, çarpık yapmak ; yükle ip arasına ağaç parçası koyarak yükü düzeltmek için büktürmek. *Bk :* **tılkat —.**
II, 339-18 ;
— **tı** II, 339-11, 339-14 ;
— **ur** II, 339-18 ;

talku = eğrilmiş, bükülmüş nesne.
I, 427-12 ;
— **yışığ** = bükülmüş ip.
I, 427-13 ;

talpın — = -kuş- dalbınmak, çırpınmak. *Bk :* **talbın —.** *[Rad., Kg., Kkg.]. Krş.: Rad., Kaz. — talbın — ; Rad., Çağ. — talbin — ; Id. — talıbın —.*
II, 240-1 ;
— **dı** II, 239-27 ;
— **ur** II, 240-1 ;

talpır — = kanat çırpmak, dalbınmak. *Krş. : Rad., Tel. — talbır —.*
II, 173-5 ;
= **dı** II, 173-1, 173-2 ;
— **ar** II, 173-5 ;

---

[*] Bu kelimenin Yazma ve Basma nushalarda imlâsı « تلقماس » şeklinde ise de bunun « tılkımas » şeklinde yazılması bize daha uygun görünüyor ; düşünüle. B. A.

talpış — = kanat çırpışmak, dalpışmak, dalgalanmak.
II, 205-6;
— **dı** II, 204-25, 205-2;
— **ur** II, 205 6;

taltur — = bayıltıncaya dek döğmek.
II, 174-19;
— **dı** II, 174-17;
— **ur** II, 174-19;

talu = seçme. *[Rad., Uyg.; Müh.].*
III. 232-26;

talula — = seçmek. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T.].*
III, 326-22;
— **dı** III, 326-20, 347-1;
— **r** III, 326-22;

talwır = keklik.
II, 173-2;

tam = duvar, dam, kale. *[Rad., Uyg., Sag., Taran., Çağ., D. Tür., Kg., Kkg., Kaz; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd.; Müh.; İd.].*
I, 153-10, 172-22, 176-14, 214-8, 270-17, 348-23, 398-11;
II, 22-17, 44-11, 108-6, 147-26, 174-20, 177-26, 242-7, 325-20, 354-1;
III, 32-17, 54-6, 57-19, 74-22, 81-22, 82-19, 93-15, 157-6, 267-24, 306-14;
— **ığ** I, 307-3;
III, 89-21, 137-5;
— **dın** II, 13-3, 232-7;
— **ka** II, 146-3, 147-12, 152-13, 231-11;
III, 111-11;
ükekliğ — = üzerinde burçlar buluna kale. I, 153-10;
— **ulı** = duvar temeli. I, 48-20;

tam — = damlamak. *[Rad., Uyg., Çağ., D. Tür., Taran., Alt., Tel., Şor., Leb., Kg., Kom., Kaz.; Müh.; İd.].*
II, 26-21;
— **dı** II, 26-19, 87-12;
— **ar** I, 60-6, 376-25;
II, 26-20;
III, 123-2;
— **a** III, 360-10;
— **a** — **a** = damlıya damlıya. III, 360-10;

tamak = boğaz (Oğuz, Kıpçak ve uyanlarca). *Bk:* **tamgak** (Türk-

lerce). *[Rad., Alt., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaç., Kg., Küw., Çağ., D. Tür., Taran., Kom., Kaz.; Caf.; Müh.; İd.].*
I, 33-17;

tamar = damar (Oğuzca). *Bk:* **tamur, tamır.** *[Rad.; Caf.; İd., Hou.].*
I, 362-15;
III, 201-23;

tamçır — = damlamak, serpilmek. *Bk:* **tamçur** —. *Krş.: Rad., Alt., Tel., Kaz., Kar.; İd.* — *tamçı = damla.*
— **dı** II, 201-2;

tamçur — = sepelemek. *Bk:* **tamçır** —.
II, 175-20;
— **dı** II, 175-18;
— **ur** II, 175-19;

tamdu = kuvvetli, alevli ateş; tuturuk. *Bk:* **tamduk.** *Krş.: Müh.* — *tamdır = tandır, ekmek ocağı.*
I, 418-10;

tamduk = kuvvetli, alevli ateş; tuturuk. *Bk:* **tamdu.**
I, 418-11;

tamdur — = yaktırmak. *Bk:* **tamtur** —. *Krş.: Caf., U., USp.* — *tamtur* —.
II, 176-10;
— **ur** II, 176-10;

tamga = denize, göle veya dereye dökülen suyun bir kolu; gemilerin demir attıkları iskele veya liman.
I, 424-11, 424-13;
— **suwı** I, 424-17;

tamga = damga, hakanın ve başkalarının damgası. *[Rad., Çağ., D. Tür., Taran., Tel., Küw., Kaz.; Caf., T. T., An. İnd., Chuas., USp.; Müh.; Rab.].*
I, 424-10;
— **lığ** = bir kişilik sofra; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya. *Bk:* **tamga-lık.**
I, 527-7, 527-14;
— **lık** = küçük ibrik; bir kişilik sofra; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış. *Bk:* **tamga-lığ.**
I, 527-6, 527-16;

tamgak = boğaz, damak (Türklerce). *Bk:* **tamak** (Oğuz, Kıpçak ve uyanlarca). *[Caf.]. Krş.: Rad., Çağ.* — *tamgak =*

boyun kısımlarından yapılmış kürk.
I, 33-17, 467-9, 469-8;

tamgakla — = boğaza vurmak.
III, 351-4;
— **dı** III, 351-2;
— **r** III, 351-4;

tamgala — = hakanın damgasını -turasını- vurmak. *[Rad., Tel., Küw., Çağ.; Caf., T. T., An. İnd., Chuas., USp.; Müh.].*
III, 353-8;
— **dı** III, 353-5;
— **r** III, 353-8;

tamgır — = damlıyayazmak. *Bk:* **tamgur** —.
II, 179-10;
— **ar** II, 179-10;

tamgur — = damlıyayazmak. *Bk:* **tamgır** —.
— **dı** II, 179-7;

tamın — = yağ çıkarmak, taktir etmek.
II, 149-9;
— **dı** II, 149-5;
— **ur** II, 149-9;

tamındı sıw = su damlası.
I, 450-1;

tamır = damar, sinir. *Bk:* **tamar** (Oğuzca), **tamur.** *[Rad., Alt., Tel., Şor., Küw., Sag., Koy., Kaç., Kg., Kaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.].*
— **lığ** I, 495-11;

tamış — = damlaşmak. *[Caf.].*
II, 111-3;
— **dı** II, 110-27;
— **ur** II, 111-2;

tamıt — = damlatmak. *Krş.: Rad., D. Tür. — tamit —; Rad., Tel., Şor. — tamıs —; Rad., Kar.; Caf., U. — tamız —; Rad., Çağ. — tamiz —; Rad. Kar. — tamızdır —; Caf., USp. — tamızım = damla; İd. — tamzum = danlatılmış bir damla.; Caf., U. — tamıt — = yakmak.*
II, 311-11;
— **tı** II, 311-9;
— **ur** II, 311-11;

tamtur — = damlattırmak, damzırtmak. *Krş.: Rad., D. Tür. —*

tamdur —.
II, 175-16;
— **dı** II, 175-14;
— **ur** II, 175-16;

tamtur — = yaktırmak. *Bk:* **tamdur —.** *[Caf., U., USp.].*
— **dı** II, 176-8;

tamu = cehennem. *[Rad., Uyg.; Caf., T. T., An. İnd., U., Man.]. Krş.: Rad., Uyg., Kom., Kaz., D. Tür. — tamuk; Rad., Çağ., D. Tür.; Müh.; Rab.; K. B. — tamuğ; Rad., Alt., Tel., Şor. — tamû; İd., Hou. — tamuv.*
III, 234-6, 234-7;

tamu = hele; cümlenin anlamını pekitme için gelen bir edat.
I, 420-5;

tamula — = sıkılamak, sıkıştırmak, pekitmek.
III, 327-8;
— **dı** III, 327-5;
— **r** III, 327-8;

tamur = damar. *Bk:* **tamar** (Oğuzca), **tamır.** *[Rad., Uyg., Çağ., D. Tür., Kar.]. Krş.: Rad., Alt., Tel., Şor., Küw., Sag., Koy., Kaç., Kg., Kaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh. — tamır.*
I, 362-14;

tamur — = -burun- kanamak, damlamak.
— **dı** II, 85-2;
— **gan** = her zaman kanıyan, damlıyan. *Bk:* **yamurgan.**
I, 518-14, 524-16;

tamuz — = damlatmak, damzırmak. *Krş.: Caf. — tamız —.*
II, 86-16;
— **dı** II, 86-13, 164-20;
— **ur** II, 86-15;

tan = sabah, akşam esen serin esinti. *[Rad., Sag., Koy., Kaç.].*
III, 157-10;

tan — = inkâr etmek. *[Rad., Çağ., Taran., Az., Kg., Kkg., Kom., Kar.; Caf., Man.; Müh.].*
III, 184-21;
— **dı** III, 184-17;
— **ar** III, 184-21;

tança — = bozulmak, çürümek. *Bk:* **tançga —, tınça —, tınçı —,**

tançı —, tunçı —. *Krş.: Caf., U. — tançkala —, tançkıla —, tançula — = et parçalamak, kesmek, ditmek.*

— **dı** III, 303-20;

tançga — = bozulmak, çürümek. *Bk:* **tança —, tınça —, tınçı —, tançı —, tuncı —.**

— **dı** III, 303-21;

tançı — = bozulmak, çürümek. *Bk:* **tança —, tançga —, tınça —, tınçı —, tunçı—.**

— **dı** III, 303-11;

tançış — = bozulup kokuşmak.
II, 217-9;

— **dı** II, 217-7;

— **ur** II, 217-9;

tançu = lokma, tıkım. *Bk:* **tunçu.** *[Caf., U.; Müh.].*
III, 392-10;

— **nı** II, 16-9;

tançula — = -ağızda- çiğnemek. *[Caf., U.].*
III, 352-17;

— **dı** III, 352-14;

— **r** III, 352-17;

tanğ = şaşacak, şaşılacak nesne, danılacak şey, acayip şey. *[Rad., Uyg., Tel., Sag., Kg., Kom., Taran., D. Tür.; Caf., P. P., USp., Man.; İd.].*
I, 62-6;
III, 355-21, 355-23;

tanğ = tan; sabah vakti. *[Rad., Bü. D.; Caf., T. T., An. İnd., P. P., USp.; Müh.].*
I, 170-7;
III, 355-25, 356-1;

— **da** I, 251-10;

— **at** — = tan yeri ağarmak.

— **at-tı** III, 356-13;

tanğ = eski zamanlarda kalmış olan yapı.
III, 356-24;

tanğ = elek (Arguca). *Krş.: Caf., USp.— tanğ = bir ölçü adı.*
III, 355-20;

tanğ — = bir şey ile sarmak. *[Rad., Alt., Tel., Bar., Tob., Kg., Çağ., D. Tür.].*
III, 390-18;

— **dı** III, 390-14;
— **ar** III, 390-18;

tanğıl — = iple sarılmak. *Krş.: Caf.— tangıl — = tazyik edilmiş olmak.*
III, 395-17;
— **dı** III, 395-14;
— **ur** III, 395-17;

tanğın — = bir sargı ile sarmak; bir işi başlı başına yapmak. *[Rad., Alt., Tel.].*
III, 395-24;
— **dı** III, 395-21;
— **ur** III, 395-24;

tanğız — = şişmek. *Krş.: İd. — tanğaz — = şişlik kızarmak, şiddetlenmek.*
III, 393-7;
— **dı** III, 392-27, 393-3;
— **ar** III, 393-7;

tanğla — = danlamak, taaccüp etmek. *[Rad., Uyg., Çağ., D. Tür.; Caf., P. P., U., Man., USp.; Müh.; Rab.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Çağ., D. Tür., Komd. — tangla — = seçmek.*
III, 403-10;
— **dı** III, 403-8;
— **r** III, 403-10;

tanğkaş — = şaşmak, taaccüp etmek. *[Rad., D. Tür.[.*
III, 398-20;
— **dı** III, 398-17;
— **ur** I, 395-6;
III, 398-20;
— **u** III, 398-26;

tanğlat — = danlatmak, şaşırtmak. *[Rad., D. Tür.]. Krş.: Rad., D. Tür. — tanğlat — = sabaha kadar oturtmak.*
II, 359-2;
— **tı** II, 358-27;
— **ur** II, 359-2;

tanğsuk = şaşılacak, acayip; nefis. *[Rad., Çağ.; Caf.]. Krş.: İd., USp. — tanğsık; Rad., Uyg. — tanğzuk.*
III, 382-19, 382-22;

tanğ tunğ ét — = "tan tan„ diye ses vermek.
— — **ét-ti** III, 357-16;

tanğuk = hakanlara sefer ve benzeri zamanlarda yemek ve ipek kumaş gibi şeylerden verilen armağan.
III, 365-7 ;

tanğuk = çevgen oyununda topu gerilen ipten geçirebilene verilen ipek kumaş.
III, 365-9 ;

tanğuk = savaşta mızrakların ve bayrakların uçlarına takılan ipek kumaş.
III, 365-12 ;

tanış — = birbirine karşı borçlarını inkâr etmek.
II, 112-19 ;
— **dı** II, 112-17 ;
— **ur** II, 112-19 ;

tantur — = inkâr ettirmek. *Krş.: Rad., Kg. — tandır —; Rad., Çağ., D. Tür., Taran. — tandur —.*
II, 176- 14 ;
— **dı** II, 176-11 ;
— **ur** II, 176-14 ;

tanu — = danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek. *Bk:* **tanuş** —. *Krş.: Rad., Uyg., D. Tür., Çağ.— tanu — = tanımak.*
III, 273-11 ;
— **dı** II, 112-15;
III, 273-7;
— **r** III, 273-11 ;

tanuk = şahit, tanık. *[Rad., Çağ., D. Tür., Uyg.; Caf., USp.; İd.]. Krş.: Rad., Kaz., Kom.; Müh. — tanık.*
I, 18-2, 380-27 ;
II, 37-7 ;
III, 166-20 ;
— **luk** = şahitlik, tanıklık; tutak.
I, 503-10 ;

tanul — = söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.
II, 130-19;
— **dı** II, 130-16;
— **ur** II, 130-18;

tanuş — = danışmak; işaretleşmek. *Bk:* **tanu** —.
II, 112-16 ;
— **dı** II, 112-13 ;

— **ur** II, 112-16;

tanut — = başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek. II, 312-18;
— **tı** II, 312-15;
— **ur** II, 312-18;

tap = elverir, yeter. *[Rad., Alt., Tel.; Caf., T. T., An. İnd., U.; İd.].* I, 318-5, 318-6;
— **bol** — = elvermek, yetmek.
— **bol-dı** I, 318-7;

tap = yaralama veya döğme izeri. *[Rad., Kaz.]. Krş.: Rad., Alt. — tap = kalpağa dikilen işaret.* III, 145-5;

tap — = tapmak; hizmet etmek; bulmak, sezmek, kaybolanı bulmak. *[Rad., Bü. D.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., U.; Müh.; İd.].* II, 3-10;
— **dı** II, 3-5, 3-7, 3-9;
— **ar** I, 425-12; II, 3-10; III, 222-1;
— **uğsak** = hizmet eden, hizmet etmeyi seven. II, 168-16, 168-24; III, 377-2;
— **un** (**"unğ"** yerinde). III, 377-13;

tapçan = erişilemiyen üzüm salkımlarını kesmek için toplıyanın üzerine çıktığı sofra biçiminde üç ayaklı bir nesne. *Bk:* **tapcanğ.** *Krş.: Caf., Man.— tapçanğ=taht, sedir; İd—.tapçan= ağaç ve taş yontacak aygıt.* I, 435-26;

tapçanğ = erişilemiyen üzüm salkımlarını kesmek için toplıyanın üzerine çıktığı sofra biçiminde üç ayaklı bir nesne (Kençekçe). *Bk:* **tapçan.** III, 385-13;

tapçur — = tapşırmak, ulaştırmak; teslim etmek. *Bk:* **tapşur—.** *Krş.: Rad., Kaz.— tapşır—; Rad., Uyg., Bar., Çağ., Taran., D. Tür.; Caf., USp.— tapşur—.* II, 175-26;
— **dum** II, 175-21;
— **ur** II, 175-25;

tapı = bir şeye razı olma.

III, 216-17;
— **sı** III, 216-18;

tapı = ne uzun ne kısa, orta.
III, 216-20, 216-21;

tapın — = tapmak, tapınmak; hizmet etmek. *[Rad.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., Chuas.; Müh.]. Krş.: Rad., Çağ.— tapin—; Rad. ,D. Tür. — tapun — ; Rad., Uyg., Çağ., Kom., Kaz. — tabın —.*
II, 140-18;
— — II, 167-2;
— **dı** II, 140-3, 160-25, 161-14, 167-20, 168-24;
— **dım** II, 140-2, 167-18;
— **ur** II, 140-18, 161-15;
— **gıl** II, 140-9, 167-9;
— **dınğ** II, 167-19;
— **duğ** (Arguca) II, 167-23;
— **sa** I, 123-14;
— **guçı** (Ö. Türklerce) II, 168-5;
— **daçı** (Oğuzlarca) II, 168-7;
— **gan** II, 168-10;
— **guluk** II, 169-8;
— **ıglı** II, 169-17;

tapış = iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.
I, 367-12;

tapla — = kabul etmek, razı olmak. *[Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd., P. P., U., Chuas.].*
III, 293-5;
— **dı** III, 293-2;
— **r** III, 293-5;

taplağ = rıza, muvafakat. *Bk:* **tablağ.** *[Caf., T. T., An. İnd.].*
I, 462-2;
— **ınğ** I, 462-3;

taplaş — = bir işte razı olmak, uzlaşmak. *Bk :* **tepleş** —.
II, 206-18;
— **dı** II, 206-15;
— **ur** II, 206-17;

taplat — = razı etmek.
II, 341-27;
— **tım** II, 341-25;

— **ur men** II, 341-27 ;

tapluk = yer yarıkları.
I, 467-16 ;

tapraş — = sıçraşmak -yalnız deve için-.
II, 217-19 ;
— **dı** II, 217-17 ;
— **ur** II, 217-19 ;

taprı — = sıçramak, hoplamak -yalnız deve için-.
III, 277-15 ;
— **dı** III, 277-12 ;
— **r** III, 277-15 ;

tapşur — = tapşırmak, ulaştırmak ; teslim etmek. *Bk :* **tapçur —.** *[Rad., Uyg., Bar., Çağ., Taran., D. Tür. ; Caf., USp.]. Krş. : Rad., Kaz. — tapşır —.*
II, 175-26 ;
— **dum** II, 175-21 ;
— **ur** II, 175-25 ;

tap tap = çabuk çabuk. *[Rad., Kom.].*
III, 145-6 ;

tapuğ = hizmet ; tapma ; tapı. *[Rad. ; Caf., T. T., An. İnd., U. ; Müh. ; Rab.]. Krş. : Rad., Çağ. — tapuk ; İd., Hou. — tapu ; tapuçi.*
I, 373-12, 373-13, 376-12 ;
II, 168-27 ;
III, 58-15 ;
— **ı** I, 373-13 ;
— **ın** III, 251-11 ;
— **luğ** = devamlı hizmeti olan.
I, 495-25 ;
— **çı** = hizmetci.
I, 376-12 ;

tapul — = -kaybolan şey- bulunmak. *[Rad., Kr.]. Krş. : Rad., Uyg., Alt., Tel., Leb., Şor., Kg., Küw., Kaz. — tabıl —.*
II, 119-25 ;
— **dı** II, 119-23 ;
— **ur** II, 119-25 ;

tapuz — = bilmece sormak ve söylemek. *Bk :* **tabız —,** *Düzelt :* **tabuz —.**
— **dum** I, 462-6 ;

tapzuğ = bilmece. *Bk:* **tabuzgu, tabuzguk, tapzuguk.**
I, 462-5;

tapzuguk = halkın birbirini sınamaya çektikleri bilmece. *Bk:* **tabuzgu, tabuzguk, tapzuğ.**
I, 462-6;

tar = dar. *[Rad., Bü. D.; Caf., T. T., USp.; Müh.; İd., Hou.].*
III, 97-5, 148-1, 148-2, 259-19;

tar = kelek - ırmaklarda -, sal (Yakabu ve Tatar dillerince). *[İd.].*
III, 148-4, 157-1;

tar = yağ tortusu. *Krş.: Pek., Yak.— tar = yazdan kış için toplanıp saklanan bir çeşit yoğurt; Bury. — tarak = yoğurt, tarağ = yoğurt.*
III, 148-12;

tar — = dağıtmak, yaymak; ayırmak. *Bk:* **tara—.** *Krş.: Rad., Uyg.— tar — = bir yere sıkıştırıp toplamak.*
III, 180-21;
— dı III, 180-18, 260-19, 260-23;
— ar III, 180-21, 260-24;
— ıp I, 399-23;

tara — [*] = taramak, dağıtılmak. *Bk:* **tar—.** *[Rad., Uygurcadan başka Bü. D.; İd.]. Krş.: İd.— tarakla—.*
— dı I, 14-9;
III, 260-15, 260-18, 260-24;
— r III, 261-1;

taral — = taranmak. *[Rad., Tel., Alt., Leb., Sag., Koy., Kaç.].*
II, 126-22;
— dı II, 126-21;
— ur II, 126-22;

taran — = taranmak, kendini yardımsız taramak. *[Rad., Kr., Alt., Tel., Küw.].*
II, 145-6;
— dı II, 145-3;
— ur II, 145-6;

tarasla — = bir şeyi kuvvet ile dağıtmak.
III, 332-14;
— dı III, 332-8, 332-10;
— r III, 332-14;

[*] Bu fiilin muzarii « tar— » filinin aynidir. B. A.

targak = tarak. *[Rad., Şor., Sag., Taran.]. Krş.: Müh.; İd.— tarak.*
I, 14-10, 467-21;

targıl = -at'tan başka her hayvan için- alaca.
I, 15-7;
— **yılkı** I, 482-7;

tarxan = İslamlıktan önce verilmiş olan bir adtır, "bey" demektir (Arguca). *[Rad.; Yaz.; Caf., T. T., An. İnd.].*
I, 436-11;

tarka = koruk. *Bk:* **talka**
I, 427-3, 427-11;

tarı — = -ekin- ekmek. *[Rad., Uyg., Alt., Tel.; Caf., P.P., USp.].*
III, 262-11;
— **dı** III, 262-9;
— **r** III, 262-11;
— **daçı** = çiftçi. *Bk:* **tarığçı.**
II, 51-23;

t (?) r (?) rku [*] = otları birbirine karışmamış olan yer, otu az yer.
— **yér** I, 489-11;

tarıg = ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire (Bü. Türklerce); darı (Oğuzlarca). *Bk: Düzelt:* **tarığ.**

tarığ = ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire (Bü. Türklerce); darı (Oğuzca). *Bk:* **aşlık** (Oğuzca). *[Caf., T. T., An. İnd., P. P., U., Man., USp.; Müh.; İd., Hou.]. Krş.: Rad., Uyg. — tarık = ekilmiş yer; Rad., Tob., Kaz., Kg., Kom. — tarı = darı.*
I, 19-17, 140-14, 154-23, 165-24, 168-11, 187-3, 187-14, 193-15, 194-20, 198-1, 203-3, 208-7, 212-21, 213-5, 223-6, 256-28, 293-16, 302-15, 320-5, 373-19, 373-20, 499-7, 509-7, 509-21, 514-3;
II, 49-3, 74-28, 81-19, 82-13, 106-20, 124-14, 125-9, 126-16, 145-7, 159-4, 162-13, 204-14, 212-26, 219-21, 232-15, 238-21, 240-6, 259-3, 263-21, 307-12, 319-7, 319-17, 320-2, 320-15, 321-8, 321-9, 321-12, 321-21, 322-1, 322-6, 322-7, 322-8, 322-16;
III, 61-7, 71-6, 95-24, 250-23, 262-9, 335-14, 431-18;
— **çı** = çiftçi, ekinci. *Bk:* **tarı-daçı.**
II, 49-4, 49-11, 51-22;

[*] Bu kelimenin « tarırku » olması yakışır; « tarımak » fiilinden gelmiş olmalıdır, anlam yakınlığı bunu göstərir. B. A.